

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Булава

Виходить двічі в році

Січень-червень

ч. 70

January-June

Редакція: Mrs. Olha Kuzmowycz, 221 Fire Island Ave., Babylon,
N. Y. 11702, USA Tel.: 516 669-3124

Адміністрація: 2199 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1N2
Tel.: (416) 769-7855

Редакційна Колегія:

пл. сен. Ольга Кузьмович, Дарія Мосора-Франкен, Іван Головінський,
ст. пл. Марта Зелик, ст. пл. Олесь Лабунька.

З М І С Т

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

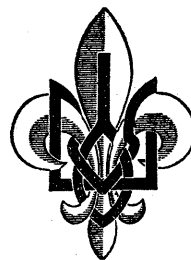
Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата: 10 дол. ЗСА, або їх рівновартість.

Просимо своєчасно повідомляти нас про зміну адреси.
Журнали, які повернуться не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за доплатою одного долара від посилки.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Magazine,
2199 Bloor St. West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

Printed by KIEV PRINTERS LTD. — 2466 Dundas St. West, Toronto, Ont., Canada M6P 1W9

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

ч. 70

січень-червень

Редакційна стаття

ІЗ 70-ИМ ЧИСЛОМ "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

Дивним збігом обставин саме на 70-му числі "Пластового Шляху" від першого, що появилось в лютому 1930 року, доводиться мені закінчувати трирічну невдячну працю редагування цього журналу "пластової думки", як названо його в пізніших роках видання.

Це сімдесяте число і мій короткий досвід у його редагуванні дають нагоду переглянути різні етапи й різні обличчя, що наш "Пластовий Шлях" мав упродовж 54 років від появи його першого числа.

До речі, треба підкреслити, що три перші числа "Пластового Шляху", які появились у Львові в 1930 році, коротко перед розв'язанням Українського Пласту, не мали пояснення, що це орган пластової думки, а був це "часопис Проводу Українського Пластового Уладу" присвячений справам позашикільного виховання молоді. Як подано у передовій до першого числа, цей журнал "зродився з пекучої потреби провідницького слова", а далі "кожний, приглядаючись уважніше, помітить дивну однобічність — великий розвій пластової практики при рівночасній черепашності пластової теорії. Явище це викликав у

першу чергу брак провідницького журналу. І коли химерній судьбі захотілося б сьогодні перервати нитку життя нашого Уладу, а опісля знову її прясти — мусіла б нав'язати до теперішнього стану пластової теорії. Звідсіль і друге завдання нашого журналу — зафіксувати кожний етап розвитку нашого Уладу та стати збірником придбаного пластового досвіду”.

У цій першій статті нового пластового журналу підписана редакцією, було немов якесь передчуття, що так швидко дійсно прорветься нитка Пласту. Але все ж і ті скромні три числа “Пластового Шляху” дали багатий матеріал на виховні теми, на ролю Уладу Пластового Сеніорату, а крім того, поміщувано також пластові доручення, інструкції та інформації Пластового Проводу.

Після того прийшла передбачувана перерва, яка тривала рівно двадцять років, і аж у жовтні 1950 року відновлено видавання “Пластового Шляху” і у як же змінених обставинах, але з тих самих причин “пекучої потреби провідницького слова”. Тим разом вже не Львів був місцем осідку редакції “Пластового Шляху”, а Мюнхен, а журнал вийшов з підзаголовком “Орган пластової думки”. У тому періоді появилася не три, а чотири числа “ПШ” і в його змісті та об’ємі відчувався динамізм та сила пластової організації у її розквіті після віднови Українського Пласту в 1945 році. Широкі дискусії на актуальні теми виховання пластової молоді та відношення Пласту до громадянства, статті про ролю пластового сеніорату і старшого пластунства, активна участь у редагуванні тих чисел “Пластового Шляху” надійних членів старшого пластунства і при тому інформації та доручення Пластового Проводу, зробили ці чотири числа пребагатим своїм змістом, а в не одному актуальними навіть і сьогодні.

Після переїзду на нові місця поселення “Пластовий Шлях” знову перервав свою появу тим разом не на двадцять, а лише на дванадцять років. Його восьме число появилася в 1966 році у Торонті під редакцією пл. сен. Юрія Пясецького з девізою: “З досвідом минулого — думкою в майбутнє”, а безпосередньою причиною віднови того органу пластової думки була підготовка до Пластового Конгресу Ддугого. “Пластовий Шлях” став форумом для вияву думок, плянів, доповідей, що відбувалися впродовж п’яти років, аж до заключної сесії ПКД

з її постановами. Поруч того матеріалу “ПШ” містив далі ряд інших статей присвячених пластовій проблематиці, як також перегляд пластової діяльності в поодиноких країнах, що дало незвичайно цінний матеріал для історії Пласту.

В 1971 році “Пластовий Шлях” перейшов у руки нового редактора з молодшого покоління, а це пл. сен. Любомира Онишкевича. У тій першій редакційній статті Л. Онишкевич накреслив свою широку та цікаву програму, в якій намітив м. ін. поширення журналу поза ряди Пласту, притягнення до співпраці молоді, співпрацю з читачами, дискусії та порушування контroversійних питань, заплановано й спеціальні числа, призначені одній тематиці. В тому періоді були числа присвячені проблематиці сеніорату, проблемам сучасної молоді в діяспорі та багатьом дискусійним питанням. Розпочато різні нові рубрики, як наприклад “Плекайте мову” і намагання вийти поза вузько-пластову тематику, як писав редактор того часу. Після двох років редакція “ПШ” перейшла до Торонта з відповідальністю тамошніх сеніорів за його появу і від того часу, тобто з 1973 р., склади редакційної колегії постійно змінювалися як і змінювалися ті, що виконували пост головного редактора. Здається редагування такого журналу приносило щораз більші труднощі, а охочих співробітників було щораз менше. Це найкраще бачимо, поглянувши на склади редакційної колегії, які з часом зменшилися до двох-трьох осіб із початкових десятків.

При тому різниці поглядів на те, що містити в журналі, як теж різниці у мовному підході не давали доброго підсоння для читачів і співробітників. З кожним роком появлялося менше чисел, а і їх об’єм помітно зменшався із-за браку співробітників і дописувачів. Нема де правди діти, навіть пластунам сеніорам середнього покоління стає щораз важче писати українською мовою, і тому вони нерадо до того беруться, навіть коли дадуть згоду на свою співпрацю. Ще гірша справа із старшим пластунством, що не маючи вже довгі роки свого власного журналу, мало б користуватися “Пластовим Шляхом”, пишучи до нього про свої проблеми та думки. У висліді, дописувачів старших пластунів можна почислити на пальцях, а розмови й опитування вказують на те, що читачів із їхніх рядів є також лише горстка. Здається куди більше із них читає “Юнака” та до нього дописує.

Останні три роки мого редагування "Пластового Шляху" позначилися ще меншою активністю дописувачів і співробітників, і тільки завдяки історичному матеріялові з минулого Українського Пласту можна було заповнити скромні об'ємом два числа, які мали появлятися кожного року. Єдина позитивна журналістична активність проявлялася тоді, коли поодинокі Крайові Пластові Старшини в краях брали на себе обов'язок підготувати і дати матеріяли для одного числа. Тоді амбіція поодиноких КПСтаршин викликувала охоту й знаходилися рідкісні тепер дописувачі.

Все подане повище, це не бажання представити невідрадний стан нашого видання для дорослих пластунів, а лише подання фактичного стану, з якого здається не усі члени УПС і УСП здають собі справу. Постійно чується критику й сумніви — чи доцільно продовжувати видавання "Пластового Шляху", є застереження до його змісту (часто слушні), до його рідкої появи, до запізнь у випуску чисел. Все це віддзеркалюється у малій скількості передплатників, у постійному браку фондів, якому зріст цін друку та висилки ніяк не допомагають.

Ми не подали у наших висновках і перегляді долі "Пластового Шляху" нічого нового і на цю тему вже була на його сторінках, зокрема в останніх роках, не одна редакційна стаття.

Але саме тепер, коли випускаємо 70-те число, після усіх бур і негод, які наш орган пластової думки перейшов упродовж 54 років нерівного, але завзятого тривання на поверхні нашого пластового життя, постає перед нами знова руба питання: А що далі?

Відповідь на це питання повинні дати члени не лише Пластового Проводу, сьгоднішнього і майбутнього, але всі члени УПС і УСП. Бо журнал без їхньої співпраці та їхнього зацікавлення ним, не може виконувати свого завдання, навіть маючи до того матеріяльну базу і відповідного редактора.

Ольга Кузьмович

ПРОШУ ВИБАЧЕННЯ

(від редактора "Пластового Шляху")

У "Пластовому Шляху" ч. 68 за січень-червень 1983 року у редакційній статті знаходиться речення такого змісту:

"Не діє у нас дослідно-плянувальна комісія, яка має слідкувати за мінливістю докільля, студіювати засоби розв'язки для його негативних впливів і подавати напрямні".

Як стверджує Головна Пластова Булава, це не є згідне з правдою, бо така комісія діє під проводом пл. сен. Лариси Онишкевич. Причиною того, що повище ствердження появилося у редакційній статті був лише брак комунікації поміж Головною Пластовою Булавою а редактором "Пластового Шляху".

Оцим, як відповідальний редактор "Пластового Шляху" перепрошую подругу Ларису Онишкевич.

С к о б !

пл. сен. кер. Ольга Кузьмович
головний редактор "ПШ"

ВІД ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

Оцим повідомляю усіх читачів і дописувачів "Пластового Шляху", що з числом 70-им перестая бути головним редактором "Пластового Шляху".

В усіх справах журналу прошу звертатися до Головної Пластової Булави.

С к о б !

пл. сен. кер. Ольга Кузьмович, Гр.

Ми і наш народ

СПІВРОБІТНИК “ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ” — ПЛ. СЕН. ПЕТРО САВАРИН — ПРЕЗИДЕНТОМ СКВУ

Здається ніхто не радів так, як ми, пластуни сеніори, що були на IV Світовому Конгресі Вільних Українців, коли його делегати, дарма, що в них були різниці думок, поглядів і гострих дискусій перших двох днів Конгресу, згодом одногосно обрали президентом на чергові чотири роки канцлера Альбертського університету, д-ра прав і адвоката в Едмонтоні, активного пластуна сеніора Петра Саварина. Коротко перед голосуванням в дні 1-го грудня 1983 р. пл. сен. Петро Саварин зустрівся із присутніми на Конгресі пластунами, які заявили йому свою піддержку й радість з приводу його кандидатури, а він видимо зворушений сказав, що саме пластове запліччя і надія на поміч друзів-пластунів дали йому відвагу рішитися перебрати цей так відповідальний та важкий пост. “Я остаточно рішився кандитувати, коли побачив, як сильно стоїть за мною пластова родина” — писав він до нас вже після вибору, ще раз підтверджуючи це, що заявив у зустрічі з пластунами, прохаючи одночасно передати усім пластунам його щире “Спасибі”.

Нам особливо радісно з приводу вибору пл. сен. П. Саварина президентом СКВУ тому, що довгі роки він був співробітником “Пластового Шляху”, поміщуючи в ньому свої статті та доповіді на різні теми, а в роках 1971 — до кінця 1976 був він членом редакційної колегії. Більшість із статей пл. сен. П. Саварина, що появилися на сторінках “Пластового Шляху”, торкається саме відношення пластунів до громадського життя, як, н. пр., “Місце пластунів в структурі громадського життя” ч. 3 (10) 1966 р.; “Модерні часи і пластуни” 2, 1972; “Методи збереження української субстанції” ч. 4 (39), ч. 1 (40), 1973-1974; “Едмонтонські пластуни на службі української спільноти” ч. 1-2 (61-62), 1980 р.; “Зберігаймо нашу ідентичність”

ч. 1 (66) 1982 р. і вкінці в останньому числі “Пластового Шляху” за 1983 р. ч. 2 (69) “Пласт і спільнота”. В тому теж числі “ПШ” знаходиться стаття пера Юрія Клинового про Петра Саварина, тому тепер навіть не подаємо ще раз його життєпису, а зацікавлених спрямовуємо до останнього числа “ПШ” за 1983 рік.

Коли перечитуємо статті П. Саварина, бачимо з них, що він хоч зайнятий своєю професійною працею, а довгими роками також організаційною і виховною працею в Пластовій Станиці в Едмонтоні, завжди стояв на становищі потреби пластунів включитися активно в українське суспільне життя. Ось як він закінчує ще в 1966 році статтю про “Місце пластунів в структурі громадського життя”: “Українська громада має пошану і респект до Пласту, навіть довір’я, і їх нам треба далі зберігати, взявшись до ще активнішої праці не тільки в Пласті, але й громаді: щоб давати приклад, щоб вчити братерства і державного будівництва, щоб єднати. А це не є легко... Великі справи вимагають великих зусиль і великих людей, одним словом — пластунів, справжніх пластунів з вірою, що одного дня без уваги на різниці, з’єднаються всі у спільному бажанні збудувати власну державу на рідній землі і зберегтися українцями поза межами рідної землі”.

Роки досвіду й праці не змінили поглядів пл. сен. П. Саварина, бо в його міркуваннях “Пласт і спільнота” в “ПШ” за 1983 р. він покликуюється на погляди Лігоуріяна про важливість слова “тепер”, щоб пам’ятати, що тільки — **тепер** є часом для нас, що — **тепер** є нашим, що **колись** може ніколи не бути.

А далі П. Саварин пише: “Особисто я знаю, що людина має завжди час на те, що хоче, але повинна мати теж час на те, що потрібне, а зокрема зуживає багато часу на те, чого хоче — на свої власні потреби, звичайно, на свою працю, на свою родину, свої приємності, а замало, до сорому замало на речі потрібні, тобто — на свою спільноту”... І закінчує свої міркування він тим, що: “Спільнота багатіє жертвами і працею одиниць для спільноти, а не їхнім особистим багатством!”

Справді, немає ніякого сумніву, що наша спільнота тепер збагатіла вибором пл. сен. Петра Саварина президентом СКВУ, бо ми знаємо, що він віддасть цій спільноті весь свій час, сили та здібності, а передусім серце, так як віддали його

два попередники пластуни президенти СКВУ — сл. п. о. д-р Василь Кушнір і пл. сен. Микола Плавюк.

Всі вони підтверджують лише думку П. Саварина, що “Великі справи вимагають великих зусиль і великих людей, одним словом — пластунів!”

Ольга Кузьмович

Виховні проблеми юнацтва

пл. сен. Юрій Сеньків

УСУЧАСНЕННЯ ПЛАСТУ

Друг Чорний попросив мене сьогодні висловити кілька думок на тему “Усучаснення Пласту”.

Я — довголітній пластун. Останніх 20 років я перевів в пластовому колі. Спершу я виховувався в новацтві й юнацтві (в 50-их і 60-их роках), а відтак працював у виховній системі Пласту як впорядник, зв’язковий і референт. За всі ті роки я відбув безліч таборів, прогулянок і пластових зайнять.

Дивлячись об’єктивно на виховний і господарський стан сьогоднішнього Пласту, думаю, що ніхто не заперечить, що існує *криза*. В останніх кількох роках Пласт на всіх відтинках праці поступово занепадав, і ніхто в цій справі нічого корисного ще не видумав ані не зробив. Головною причиною цього занепаду є неспроможність провідників пристосувати організацію до змін в оточенню. Ми всі живемо в модерному, північно-американському суспільстві, яке все є в постійному процесі змін. Розвиток і успіх будьякої клітини суспільства, чи то одиниці чи організації, полягає на спроможності пристосуватися до постійних змін у довкіллі. На жаль, Пласт вже роками стоїть на місці, як струсь з головою в піску. Таке, вже довготривале застоювання, можна зрушити лиш радикальними змінами.

Очевидно, всі мої думки, впливають із мого глибокого переконання, що Пласт, як організація молоді, може й повинен

відігравати важливу роль в житті нашої молоді, і тому я уважаю, що Пласт варто рятувати. Головна мета Пласту — виплекання повновартісної одиниці, методами самовиховання, на підставі пластового закону — є сьогодні (як і в 1911-му році) актуальною. Тут треба відмітити один факт, що його пластові провідники, які зосереджують всю свою увагу на т. зв. “серйозну виховну працю в Пласті”, постійно ігнорують. Одна з найважливіших причин, чому батьки посилають своїх дітей до Пласту, є потреба товариства. Вони мають надію, що в Пласті їхні діти сприятелюються з іншими дітьми українського походження, і що принаймні існує можливість, що в майбутньому, багато з них одружаться з своїми друзями. Це є дуже важливий аспект, яким продовжується приналежність до українсько-канадської спільноти. Отже Пласт відповідає не лише за виховання цієї молоді, але рівночасно за її товариське життя, за творення майбутніх родин і тим самим, за майбутнє громади.

Тепер треба нам приглянутися об’єктивно до цієї молоді, яка має захоплюватися ідеєю Пласту й спонтанно активізуватися. Це є діти переважно середньої класи — виховані в добробуті. Загальний стиль життя цієї молоді, (тобто, одяг, їжа, помешкання) є типово північно-американський. Лиш приналежність до етнічної групи і трохи відмінне родинне життя, відокремлює її дещо від довкілля. Через приналежність до етнічної групи, ця молодь є відносно добре поінформована про країну походження своїх батьків чи дідів і досить добре володіє їхньою рідною мовою. У товаристві своїх ровесників, з того самого походження, ця молодь розмовляє мовою більшого довкілля. У родинному колі вона стикається з деякими гарними стародавніми традиціями, які є найчастіше пов’язані з релігійним календарем року. Старокрайовий український патріотизм і готовість посвятитися українському народові, деякі із засад, на яких в оригіналі побудовано Пласт, і які, як зауважив друг Чорний, спонукували давню молодь до акції, не знаходять відгуку серед цієї модерної молоді. Ці діти чемно ходять до Пласту, бо батьки їх посилають: а батьки їх посилають, щоб задоволити старшу генерацію бабів і дідів, та щоб не втратити свого суспільного стажу як членів певної групи. В кожному разі, ані батьки, ані діти не є щиро захоплені Пластом, і найліпшим доказом цього є їхня майже комплетна апатія.

Бейден Пауел сказав таке: “Щоб зловити рибу, треба вживати такий гачок, який подобається рибі, а не той гачок, який подобається риболовцеві”. До великої міри, Пласт сьогодні знаходиться в такій критичній ситуації через те, що наш гачок (тобто виховна система в складі проб, вмілостей, ступенів, вишкочів тощо) не подобається нашій рибі, нашій молоді. Отже зразу стає ясно, що цей гачок треба якнайскорше замінити відповіднішим, заки наша риба відпливе! Уважаю, що новим гачком повинно бути те, чим зацікавлена сучасна наша молодь.

Пригляньмося ближче чим, поза цілоденною школою, цікавиться молодь. Зараз на думку приходять безліч занять, як наприклад, театральне мистецтво (драма, спів, танець, музика, спорт, ручні роботи, технічні вміння, мандрювання, канойкарство, вітрильництво та все інше пов'язане з українознавством). Власне такі зацікавлення, які природньо притягають молодь, Пласт може використати для своїх виховних цілей, і тим забезпечити своє існування в майбутньому.

Хочу звернути вашу увагу на одне дуже позитивне явище в Пласті, яке може служити прикладом успішного використання зацікавлень даної групи для виховних цілей, і рівнож, як модель таких змін, які я пропоную. Вже 5 років під ряд, певна група юнаків, самостійно і добровільно при співпраці старших друзів, підготовляється до змагу “Орликіяда”. Вже 3 роки під ряд, вони здобувають перше місце на цьому континенті. Ніякий провід не накладає їм цієї активності згори. Вони спонтанно активізуються по лінії свого зацікавлення. За час типової підготовки до змагу, вони мимоволі плакають і засвоюють різні точки пластового закону, як наприклад, самодисципліна, точність, обов'язковість, товарицькість тощо. Для цієї групи юнаків, “Орликіяда” є знаменитим виховним засобом.

Візьмім, наприклад, одне дуже популярне зацікавлення молоді, — а саме — спорт. Пласт може розвинути різні спортові гуртки, як наприклад, кошиківка, відбиванка, плавання, гокей, теніс, лещатарство тощо. Під проводом відповідно підготованих виховників-експертів, члени цих гуртків можуть не лише удосконалювати свою ефективність в даному спорті, але також зможуть плекати і засвоювати майже всі вимоги пластового закону.

Ось короткий опис праці ще одної важливої групи — а саме — драматичний гурток. Гурток сходиться, скажімо, 2 рази на місяць. Під наглядом професійного провідника, члени вивчають всі аспекти театрального мистецтва. В часі цих неформальних “студій”, відвідують кілька професійних театрів. Евентуально, вибирають собі одну п'єсу (або самі пишуть скрипт) і впродовж року, приготуються до виступу: проби, одяги, прикрашення сцени, рекляма тощо. З кінцем року гурток виступає перед пластовою станицею і батьками.

У подібний спосіб гурток ручних робіт може включити у свою річну програму підготовку до базару, а гурток мандрівництва може завершити свою цілорічну підготовку спеціальною прогулянкою (яка може бути сфотографована фотографічним гуртком).

У такій системі різnorodних гуртків Тиждень Пласту може перетворитися у свого роду форум, на якому майже всі гуртки мали б нагоду, у відповідній формі, пописатися результатом їхньої цілорічної праці.

Внутрі цих гуртків природно вирине організаційна структура базована на компетентності одиниць у даному занятті. Більш заавансовані члени гуртка зможуть виручувати впорядника в праці з початкуючими членами. Кілька таких зацікавлених гуртків будуть під опікою одного координатора-зв'язкового. Він відповідає за загальну адміністрацію, як напр., дисципліна, реєстрація, придбання виховників, та закуплення потрібного майна. Всі координатори-зв'язкові підлягають головному провідникові, який відповідає за загальну виховну програму, господарку й зовнішні зв'язки.

Очевидно, всі виховники мусять бути знавцями своєї ділянки. Вони повинні не тільки вміти захопити молодь, але також вміти успішно працювати постійно з молоддю. Тому, що вимоги до цих виховників такі високі, вони повинні діставати фінансову винагороду у формі гонорару за свою працю. Кожний виховник зусить бути двомовним. У даній ситуації він має користуватися тією мовою, яка найкраще відповідає типові заняття, або членові групи. Першорядне знання української мови буде вимогою приналежності лише до таких гуртків, як українстика чи українська драма. Знання української мови не буде відігравати ключової ролі в прийнятті молоді до інших гуртків.

Так що структура нового Пласту розвинеться від угруповань молоді по гуртках зацікавлення. Існуючі станичні старшини відповідатимуть за переорганізованню своїх виховних секторів. Система куренів, гнізд і референтур зникне з таблиці. Буде повідомлення батьків — членів Пластприятю — про створення нових гуртків. Попадуться точні вимоги щодо приналежності до окремих гуртків та хто буде керівником-виховником. Коли зголоситься відповідна кількість учасників, гурток буде діяти. Юнак може належати лиш до 2-ох гуртків рівночасно в одному році. Від такого простого початку за один рік розвинеться нова виховна структура, побудована на традиційних засадах пластового закону. Очевидно всі теперішні надбудови (КПС, КПРада, ГПРада і т. д.), які пожирають станичні гроші й монополізують станичний персонал, мусять бути зліквідовані.

пл. сен. Петро Содоль

З ДОСВІДУ ЮНАЦЬКОГО ВИХОВНИКА

У своїй доповіді я буду говорити про юнаків, як я їх бачу тепер, і що треба в цій ділянці зробити на майбутнє. Мій зв'язок з юнацтвом останніми роками був головню через учасників "Лісової Школи", де щорічно приїжджають, може непересічні юнаки, отже тих проблем можливо я не бачив, які я сподівався бачити на ЮМПЗ, куди приїхало приблизно половина юнаків, що належить до Пласту. Отож, я хотів би поділитися моїми спостереженнями щодо табору юнаків на ЮМПЗ, щодо національної свідомості юнацтва, їхньої мови тощо, про Пласт, пластові заняття, і про те, що треба робити в майбутньому.

В таборі юнаків на ЮМПЗ було їх 417 з Канади й з ЗСА. Приблизно 25% з того було з терену Канади. Всі станиці Канади й ЗСА були заступлені. Віком половина була 15 років і вище, а друга половина була 14 років і нижче. Отже, так само віково все було заступлене, на мою думку, це була справжня репрезентація нашого сучасного юнацтва. Підготовляючись до табору юнаків на ЮМПЗ, я підготовлявся на багато проблем. Сподівався, що будуть проблеми з наркотиками, будуть проблеми з втіканням з табору вночі до дівочого табору й такі чи

інші речі. Хочу ствердити, що я тих проблем не мав. Були малі дисциплінарні проблеми, пов'язані можливо з 1% юнаків. Одного юнака треба було видалити з табору, кільком дати пересторогу, але на 417 юнаків тільки 4 або 5 дістали пересторогу, це не було зле. Натомість були малі проблеми, відсотково більше з опікунами гуртків. То також не було зле, бо проблеми були з 4-ма або 5-ма опікунами на 43 опікунів. Переважно були ті, яких станиці в останній хвилині "запхали" на це місце, бож треба було когось післати. Вони дотепер не були постійними виховниками, ані не були ще кваліфіковані. Назагал, 99% юнаків, і 90%, або більше опікунів були на висоті своїх завдань. Підготовка табору була зцентралізована, як теж контролю. Але саме переведення було децентралізоване на менші групи. Це можна було зробити тільки в той спосіб, що дано повновласті молодшим пластовим провідникам і курінним, які мали відповідальність за групу 30 до 40 юнаків, і які були відповідно перед тим на то підготовані.

При кінці табору ЮМПЗ - 1982 я перевів анонімний запитник. Можливо там було забагато питань на тему української мови. Це було через те, що саме мене попросили, щоб певні речі про українську мову розробити та дістати статистичні дані потрібні для підготовки III-го Пл. Конгресу. Отже перша річ, яку згадаю, це буде певна статистика щодо національної свідомості наших юнаків. Коли їх запитали чи вони вважають себе українцями, чи вони вважають себе американцями або канадцями, чи вони вважають себе українцями-американцями, або українцями-канадцями. Вислід був такий: 57% вважало себе українцями, 37% вважало себе українцями-американцями чи українцями-канадцями, а приблизно 6% вважало себе тільки американцями або канадцями. То є тільки загальні відсотки, з тим, що є різниці між Канадою й ЗСА. Більшість пластунів з Канади вважали себе українцями-канадцями (53%), вони були в тій категорії, а меншість зачисляла себе до других категорій. З терену ЗСА переважаюча більшість вважали себе українцями. З різних питань про українську мову: Чи батьки дбають про українську мову? Чи в хаті говориться по-українськи? Чи між собою говорять по-українськи і т. д.? В загальному можна сказати, що приблизно 2/3 юнаків розмовляє в хаті по-українськи, а 1/3 не розмовляє. Мені тяжко порів-

няти до статистики з 10 років тому, бо такої статистики нема. Але я особисто не є тим задоволений. Тільки не знаю, як можна тому зарадити.

Щодо шкіл українознавства — то тільки половина юнаків уважала, що навчання в школах українознавства є цікаве і корисне. Це є дуже мало. Бувши рік учителем школи українознавства й батьком, я можу сказати, що наші школи українознавства, назагал, стараються поправитися, але є багато недоліків. Ті учителі, які дають більше різноманітну програму, трошки більше вимагають, стараються знайти спільну мову з учнями, мають більше успіху від тих, які дають віршики, або пробують читати лекції. Більшість юнацтва, а зокрема молодших, прочитало 2 книжки, або більше за останній рік. Так загалом про “українство” наших юнаків.

Пласт, приналежність юнаків та їхня діяльність. — Запит був — чому юнаки належать до Пласту, з яких причин? Я вичислив тоді кілька причин, 6 чи 7, які вони могли зачеркнути як те, що їм відповідало, або подати свою відповідь. Можна загалом сказати, що 43% зачеркнуло рубрику “через товариство”.

На другому місці — участь у таборах — 24%. Я думав, що відсотково це буде багато вище. На третьому місці — 14%, є “батьки”. Аж на 4-му — (7%), — зазначають, що є “цікаві сходи”. Є також різниця між Канадою й ЗСА. Наприклад, старші юнаки з Америки переважно вважають, що вони є в Пласті задля товариства. В Канаді, зокрема молодші юнаки вважають, що вони в Пласті тому, бо їм найкраще подобаються пластові табори. Я думаю, що над тим треба задуматися, бо ми знаємо, яка різниця в системі юнацьких таборів між Канадою і ЗСА. Про те тут не будемо говорити, бо думаю, що всім є відома ця різниця.

Який стан у станицях? В загальному юнаки — 2/3 були вдоволені зі своїх впорядників. Натомість українська мова в домівці, на мою думку, є незадовільна. Між собою більшість говорить по-американськи, чи пак по-англійськи. Тільки старші в більшості, звертають їм увагу. Як хтось говорить англійською мовою в пл. домівці, то можливість є на 50%, що хтось зверне їм уваги. Це замало. Мені здається, що як ми чуємо англійську мову в домівці, ми ігноруємо українську мову, бо тільки

50% хтось звертає на це увагу. Приблизно 2/3 юнаків вважає, що табори є добрі. Булавні говорять до них українською мовою в більшості випадків. Мова між виховниками на таборах є пі-на-пів українська. А українська мова між юнаками є ще нижча. То мене трошки здивувало і засмутило. Бо на таборах є потреба вживати тільки українську мову. В домівці є тяжко, на ту одну чи на дві години. Але в таборі, де має бути українське середовище, без радія, без впливів чужого середовища, (принайменше ми пробуємо так зробити на “Лісовій Школі”) провід та юнацтво повинні уживати тільки рідну мову. Воно все ж таки, бачу, не виходить.

Питання — зацікавлення заняттями. Такі речі, що є розвагові, як напр., теренова гра, купіль, мандрівки, спортові заняття — є дуже популярні. Але де треба чогось навчитися, попрацювати, як напр., табірництво, піонерка, перша допомога, картографія — це є тільки толероване. Такі речі, як впоряд, сигналізація, нічна стійка дуже непопулярні. Яка тому причина? Виглядає, що вона не є в юнака, але лежить в представленні тих занять чи тих справ виховниками. В “Лісовій Школі”, де ми переводимо запитник по двох тижнях табору, впоряд є одною з найпопулярніших ділянок пластування.

Яке знання юнаків про Пласт? Коли був запит, що це є ГПБ, то були всякі відповіді, наприклад, я довідався, що ГПБ означає “головні повстанські бої”. Думаю, що цей юнак, який це написав, був під впливом назви табору юнаків на ЮМПЗ-1982, була назва “УПА”, а 1/3 юнаків знали, що значить ГПБ. Це не значить, що вони знали, що ГПБ робить, але що ці три букви означають. Це, на мою думку, не є зле, тому, що чим старші тим більший відсоток їх знали про ГПБ. Але, що мене більше затурбувало — 1/3 тільки знала, хто є Начальний Пластун. Коли б ми були мали зміну Начального Пластуна два роки тому, я би це тоді зрозумів. Але ми маємо того самого Начального Пластуна вже 10 років. Я вважав, що більшість повинна знати хто він є. На мою думку, — під час ЮМПЗ — сеніори та різні проводи монополізували забагато його часу. Начальний Пластун в моєму таборі був тільки два рази, і то дуже коротко. Мені здається головно тому, що його запрошували на всякі засідання та на інші речі. А він повинен був бути з юнацтвом якнайбільше, стільки як можливо. Я йому це сказав.

Запити: чи вони знають хто є їхній впорядник, їхній курінний, чи хто є комендантом. Вони знали того, хто був ближче них. Хто був їхнім комендантом на ЮМПЗ — знало 8%. Це включало тих, що думали, що "Джіп" є комендантом. 70% знало, хто є їхній впорядник. То є трохи низький відсоток. Але за це всі знали, як називається їхній курінь. Половина знала, як називається їхній кіш. Але про курінь знали всі. А це тому, що назву куреня постійно вживали і тому вони її пам'ятали.

Які є їхні амбіції щодо діловодства в гуртку? Якщо б ми взяли групу 8 до 10 пересічних юнаків тут до кімнати і запитали їх, які вони хочуть виконувати діловодства, то ми б почули, що приблизно три хотіло б бути провідником, зн. — гуртковим чи курінним. Один хотів би бути якимсь заступником. Один хотів би бути братчиком. Один скарбником, а решта поділені. Яка є тут проблема? Немає — писарів. Я це зауважив, що тільки 6% хотіло бути писарями. Ця проблема є більша в ЗСА, ніж в Канаді, де ці діловодства є рівномірніше розділені. В Канаді була відповідна кількість на всі діловодства серед юнаків. У ЗСА є більше тих, що хочуть бути провідниками.

Які є висновки з цих відповідей? З анонімного запитника, який був приготований і переведений при кінці ЮМПЗ та з різних розмов з виховниками й юнаками, можна зробити такі висновки:

Щонайменше 25% — 1/4 юнаків правдоподібно не повинно бути в Пласті. Їх Пласт абсолютно не цікавить. У звіті я писав, що ми мусимо рішитися — чи ми будемо мати елітарність, чи масівку. Мені здається, що тепер вже є запізно про це навіть говорити. Ми маємо масівку і забудьмо про елітарність. Над тим дискусії не може бути. Бо 20% не викинеш з Пласту. Це є мінімум. Але я хочу зазначити, — що навіть поминувши те, маємо 25% таких, що не повинні бути, — чи що не хочуть бути в Пласті, вони нічого не користають з Пласту, з різних причин, бо не стараються. Пам'ятаймо також, що декотрі є тому, що батьки їх пхають, а декотрі є тільки задля товариства. — Все ж таки нема поганих юнаків, є тільки брак відповідних, кваліфікованих виховників. Я пригадую собі, коли приїхав до Німеччини тому 15 чи 13 років, то зголосився організувати гурток в Новому Ульмі, бо там вже кілька років гуртка не було. Мені скликали тих юнаків та хтось з Мюнхену при-

їхав, щоб мене їм представити. — Як я їх перший раз побачив, то майже розгубився — довге волосся, один пристійний, другий грубий, я ж знова з війська і така ситуація. Отже мені було спочатку трохи боязко, я мав негативне враження. Але, як я з тими юнаками зжився, то вони не були гірші за тих юнаків в Америці, чи в Канаді. Вони так само, як юнаки всюди, хотіли цікавого заняття, їхати в природу, грати якісь рухливі ігри, говорити про цікаві речі. То могла бути навіть тема, яка їх надто не займала, але якщо в цікавий спосіб, прикладами про це з ними говорити — то можна їх зацікавлення втримати, навіть якщо може вони не зовсім надаються бути в Пласті, як була моя перша думка, коли я зустрівся з ними. Те саме можна сказати про тих 25% пластунів, що були на ЮМПЗ і які нині є в Пласті. З них пластуни можуть бути, якщо ми знайдемо відповідну кількість кваліфікованих виховників.

В який спосіб ми повинні використати потребу товариства в юнацтві? Як я вже згадав, найбільший відсоток з них належить до Пласту тому, що вони хочуть товариства. Більшість їхніх товаришів і товаришок є українського походження. Це є позитивне. Я думав, що буде інакше, тому, що більшість з нас є розкинена поза українськими центрами. Не маю рекомендації як це плекати. Можна організувати різні нагоди для зустрічей, вечірки, табори, свята. Треба дуже вважати, як їх переводити. Але в якийсь спосіб треба те тяготіння до товариства використати в позитивний спосіб.

На наші заняття в домівці — себто сходи́ни — треба підготовляти речі, які юнацтво інтересують. Їх найбільше цікавлять рухливі ігри, цікаві гутірки й майстеркування, зокрема між молодшими. Може ми повинні звернутися до наших шкіл українознавства, щоб підвищити в якийсь спосіб кваліфікації наших учителів, як також усучаснити чи устандаризувати програму. В нашій школі, тут в "Самопомчі", — ще два роки тому, не кожний учитель мав розподіл матеріалу на кожну лекцію з початком року. Останнього року це зроблено. Для мене це була велика несподіванка, бо як можна переводити якусь систематичну науку, якщо на початку року немає наперед пляну цих лекцій. Я не знаю, як є в інших школах українознавства, але якщо така ситуація є в інших школах, яка була два-три роки тому тут, то є зле. І можливо тому такий малий від-

соток (половина), юнацтва вважає, що участь у школі українознавства є корисна. Друга половина вважає, що це не є корисне, вони воліють там не йти. Це є зле.

На пластових таборах, очевидно, ми повинні продовжувати популярні зайняття, які я згадував: спорт, ватри, теренові ігри, купіль і мандрівки. Але ми повинні застановитися над тим, щоб піднести рівень тих зайнять, які є потрібні, а не популярні. Більше треба тих технічних: як в'язати вузли, як сигналізувати семафором, як читати карту, йти з компасом. Всі ці ділянки є важливі, треба тільки подати їх у відповідний спосіб юнацкам і юнакам.

На кінець хочу ще сказати, що вповні погоджуюся зі словами К. Реф. УСП, що ключевим в тому всьому є кваліфіковані виховники. Ми, провідники куренів УПС і УСП можемо відіграти велику роллю в тому, щоб заохотити якнайбільшу кількість пластунів і пластунів взяти участь у різних курсах і вишколах, в кадрі впорядниць та в кадрі впорядників, зв'язкових, "Лісовій Школі" — все одно, який то вишкіл не був би. Участь у вишколі піднесе рівень, а тоді буде більша резерва людей звідки можна буде брати осіб до виховної праці. І ми не мусимо чекати на Третій Конгрес. Ці речі можемо зробити вже тепер.

пл. сен. Нестор Чорний

ВИХОВНА ПРАЦЯ В ПЛАСТІ І ЧИ ПОТРІБНІ ЗМІНИ?

Інституції та організації ростуть і розвиваються з часом так само як і організм. Деякі зберігають свою рушійну силу через еволюцію і достосування до обставин, або через швидку реакцію на нові вимоги оточення. Інші прикріплені до філософій, програм і напрямних, які прийняли ще тоді, коли ці організації народжувались.

Пласт народився, коли рушійною силою був патріотизм молоді української людини, коли в нас була свідомість, що ми, як всі інші народи, маємо право на вільне життя. В той час основники Пласту знали, що добре вихована молодь мусіла знати яка мета життя, мала почуття дисципліни, любила свій нарід і була готова стати до боротьби за його добро, а навіть віддати своє життя.

Від народження Пласту до 2-ої світової війни ми бачили багато змін, які можна так схарактеризувати:

— Невдачі першої світової війни зродили в молоді патріотизм і запал до боротьби за вільну Україну. Це був ріст націоналізму.

— Події 30-их років вказували на те, що світ знову готується до війни, а історія вчила, що треба бути готовими.

— В той сам час вороги старалися не допустити до будь-якої акції, яка давала б змогу виховуватись у національному дусі.

Ці події і свідомість, що треба бути готовими, романтика пластування, оборона перед денаціоналізацією й свідомість, що молодь західного світу виховується на ідеалах скавтінгу, була поштовхом і рушійною силою до розвитку Пласту на західних українських землях.

Пластуни відіграли велику роллю в II-й світовій війні в боротьбі українського народу за волю в рядах УПА і Української Дивізії, і коли по війні прийшло відродження Пласту в таборах поселення у Західній Європі, молодь стала в ряди Пласту тому що:

— патріотизм іще далі був рушійною силою.

— романтика пластування, табори, мандрівки, ватри, співжиття з молодими людьми були поштовхом до того, щоб бути корисними й відданими членами Пласту.

Переїзди на нові місця поселення головно в Північній Америці припинив часово працю Пласту. Скоро, однак, почалась організаційна й виховна праця. Молодь і батьки горнулися до Пласту і за останніх 40 років Пласт виховав сотні молодих людей, які зайняли чільні пости на нових місцях поселення. В праці на нових місцях не треба було міняти ідеології, ні виховних напрямних Пласту, бо наша молодь вихована в українському дусі, прийняла Пласт як організацію, яка давала їй можливість розвитку на свідомих українців і корисних громадян країн поселення. До Пласту належати було великою честю і той час 1950, 1960 і 1970-тих років був добою великого розвитку й росту Пласту в діаспорі.

Однак, вже і в 70-их роках почали показуватись тріщини. Молодь, що виростала серед канадської чи американської культури, під впливом масового телебачення і радія, під тиском

нового стилю музики, танків і інших форм життя, які сильно впливали на молодих людей і робили їх менше і менше відпорними на вплив чужої українцям ментальності.

Пласт ще був потрібним, але зайняття в Пласті ставали нецікавими, а манив молодь цей інший світ свободи від дисципліни і незалежності від родини і світ різних інших приман, які були масово доступні всім молодим людям. Від того часу почались проблеми з кадрами виховників, яких ставало щораз менше, і менше їх було готовими посвятити частинку свого часу для праці в Пласті, в якому вони вирости. Вплив комерціалізму, жадоба мати авто й “вживати світу”, вимагають грошей, а тому, що була нагода їх заробити, молодь воліла йти на працю, а не віддавати свій час на зайняття в Пласті, перебування в таборах зокрема. Ідеологія Пласту, його виховна система, така дорога основникам і старшим виховникам Пласту, перестала бути притягаючою силою для молоді, яка швидко стала сприймати новий стиль життя і включатися у докільля, перестала вживати українську мову як розговірну і дуже хотіла стати такою, якою були її ровесники канадійці чи американці.

На жаль, виховання молоді на цьому континенті, під впливом лібералізму в школах не було задовільне й хоча більшість молоді вихованої у Пласті опирається ліберальним течіям докільля, то все ж таки ліберальна система залишила свої наслідки й частина молоді від Пласту відійшла, а загал цікавиться щораз менше тим, що діється в Пласті. І так стає ясным, що під теперішню пору, нам, яким доля Пласту і нашої молоді лежить на серці, треба знайти розв'язку на такі справи:

1. Розв'язати проблему української мови, яку молодь уживає щораз менше.

2. Покращати і змодернізувати виховну працю і зробити її цікавішою, зберігаючи при тому ідеологію й основи Пласту.

3. Підготувати нові кадри виховників, які готові були б посвятити частину свого часу для праці в Пласті й які хотіли б робити це з почуттям обов'язку супроти своїх молодших товаришів — членів одного народу.

4. Притягнути батьків, вихованих переважно в Пласті, до співпраці, щоб допомогти у вихованні своїх дітей на здорових тілом і духом українців-канадійців, а також допомогти українській молодечій організації в цих критичних часах. Які є

можливості, щоб знайти хоч частинну розв'язку цих проблем?

Українська мова — справа мови, це справа цілого українського суспільства в діаспорі. Це справа батьків, Рідних Шкіл, Церков і всіх наших суспільних і політичних організацій — і коли до цієї справи ми не візьмемося справді поважно й спільно, наслідки будуть такі, що українська мова зникне як розговірною мовою, так як це сталося в багатьох етнічних групах у Канаді й в ЗСА.

Суботні чи теперішні цілоденні школи справи цієї не врятують. На це потрібна послідовна акція, почавши від батьків... Потрібні фонди, щоб можна розпочати широко розвинену програму двомовних шкіл — (приватних, якщо цього справа та вимагатиме), вишкільних курсів, інтенсивного т. зв. “Ленгвідж іммерсion курс”, де серед природи в модерній мовній лабораторії молодь могла б протягом вакацій вивчити добре мову й її плекати. Є можливість висилати молодь на курси до Європи чи навіть в Україну, а також організувати поїздки молоді під опікою старших у відвідини України, щоб вони пізнали, що Україна модерна держава з високою культурою і високо розвиненою індустрією, щоб молодь бачила справжню Україну та процеси в ній, зокрема русифікаційні.

У Пласті, коли зайняття будуть цікаві, то легше їх буде провадити рідною мовою; розповіді, пісні, мовні ігри тощо. (Дивись — “Засоби плекання української мови, Відправа КПС пластових провідників — Анкастер, Онтаріо в лютому 1983 р.). Коли у пластових зайняттях буде припильнована мова тими засобами, то напевно це допоможе затримати її як розговірну мову в Пласті.

Виховна праця. Живемо в добі телебачення, масових радіопередач і записних слухово-зорових апаратів, коли молодь читає і пише тільки тоді, коли мусить. Її вже роками вчать дивитися на фільми або слухати записної ленти і тому молодь мало читає, а по-українськи майже нічого.

У Пласті маємо масу виховних матеріалів, яких юнацтво і більшість виховників не читає. Нам потрібно фондів і організаційних засобів, щоб такі матеріали видавати в такій формі, яка буде найбільш сприйнятлива для виховної праці. Чи це будуть фільми, прозорки чи слухово-зорові ленти треба їх почати вживати послідовно, як правило, у виховній праці. Треба, щоб

молодь проектувала такі матеріали. Юнак пл. розв. Т. Ганкевич пише: (дивись "Юнак", число 2-3 1982 р.) — минулий табір був одним із найцікавіших таборів, на яким я коли-небудь був,... Під час табору ми мали цікаві зайняття. Одним з проєктів-завдань було збудувати біг з перешкодами. Це вимагало дуже багато роботи, але ми були тим задоволені, коли все було скінчене... Цей табір подобався не тільки мені, він також подобався всім іншим. Якби таких таборів було більше, може було б більше учасників на них."

З листа бачимо, що цікава програма притягає молодь і добре підготовані і переведені зайняття її зацікавлять і захоплять до праці.

Зробім підготовку до пластових проб цікавою, якщо хочемо проби задержати. Стараймося, щоби молодь себе краще пізнавала, щоби жила, щоби в Пласті знаходила дружбу і задоволення, якого вона шукає, але тепер не все знаходить.

Кадри виховників: Виховники — це люди, які жертвують своїми трудами, часом і працею, щоби у своїх обов'язках, грі й спільному житті показати спільноті, молоді шлях до життя, шлях до служіння своєму народові, шлях до того, щоби бути не тільки дисциплінованими, але також провідними членами цього народу. Під цю пору важко є заохотити таких людей до праці.

Наші проблеми подібні до проблем скавтингу, але вони змогли притягнути до праці учителів і людей з інших професій. Наші зусилля мусять піти в тому самому напрямі, щоби переконати молодих людей ставати в ряди виховників. Нам треба вжити особистих впливів визначних членів в станицях, до яких молодь має респект і переконати її, що їхня співпраця на виховному полі є конечна.

У деяких випадках можна й треба, допомогти виховникам стипендіями, або іншими грошовими допомогами, коли з фінансових причин вони не зможуть виконувати виховної праці. Треба також організувати чи відновити працю опікунів, щоби допомогти виховникам з дисципліною в гуртках, а також з приготуванням гурток, допомоги в організаційній праці й у вишколах.

Батьки і Пласт: В минулому батьки були горді з того, що їхні діти були членами Пласту й горнулися до праці й помагали в усіх ділянках діяльності Пласту. Дальша співпраця

й допомога батьків у виховній, господарській та організаційній ділянках є конечна.

Ми мусимо докласти всіх зусиль включно з оголошеннями в пресі, радіо, телебаченні і в церквах, щоби приєднати українські родини до Пласту, а батьків вихованих у Пласті й колишніх виховників приєднати до виховної або організаційної праці в станицях. До цього пропоную створити спеціальний комітет, який зайнявся б тією справою.

В додатку до дискусії над проблемами Пласту та заходами їх розв'язати, нам треба попрацювати над тим, щоби повернути довіру молоді до старшого покоління і щоби переконати молодь, що різниці в способах думання не є такі великі й при добрій волі обох сторін їх можна усунути і спільно працювати для добра Пласту й української спільноти в Канаді.

Огляди і погляди

Пл. сен. Зеновія Новальчин-Брожина

ЧОГО МИ СПОДІВАЄМОСЯ ВІД ЧЕРГОВИХ КУПО І ПЛАСТОВОГО КОНГРЕСУ ІІІ-ГО?

**Слово у дискусійній лаві для підготовки чергових КУПО
І ПКТРЕТЬОГО, Нью-Йорк, ЗСА**

Історія еміграції виявляє те, що процес американізації, тобто асиміляції, починається з моментом приїзду до Америки. Нове життя впливає на спосіб думання та діяльності людей.

Особливо важливим є те, що діти скоріше сприймають нові способи життя, що молодь втрачає із старшими зв'язок, а з тим і зв'язок з усім, що є для них важливим. Поруч з цим, опановуючи швидше і краще американську мову, стиль американського щоденного життя, послаблюються в них зв'язки з усім рідним.

Найвиразнішу роллю в занепаді еміграційної громади відіграє друга генерація. Постають конфлікти не лише між двома генераціями, але і поміж двома культурами.

Найповажнішим завданням еміграційних груп, а зокрема української, це є дати новим генераціям свідомість своєї приналежності, знання і гордість з своєї спадщини та допомогти їм зрозуміти проблеми та досягти своїх батьків, дідів та прадідів. Це повинно бути завданням батьків, шкіл, церков, молодечих організацій та преси.

Без різниці походження переселенців — чи то вони з європейських країн, Полудневої Америки, чи Середнього Сходу історичні дані вказують на те, що всі групи переходять ті самі фази та стадії процесу асиміляції.

Говорячи докладніше про найновішу українську еміграцію, ми самі бачимо, що коли наша еміграція прибувши до ЗСА, жила в тісних фізичних і матеріальних умовах, тоді жила скучено й заспокоювала свої культурні потреби внутрі своїх громад. Наші зобов'язання до батьківщини були непохитні та виразні; наші установи, церкви, школи та організації активізувалися, гартували та захоплювали серце та дух наших людей. З часом осередки стали випорожнюватися, і від наших громад відпав великий відсоток новоприбулої еміграції, а головню їхніх дітей.

Звужуючи ті дані ще більше, зосереджуюся на тій частині українського суспільства, яка є найдорожчою нашим серцям.

Дуже приємно мені ствердити, що молодеча організація Пласт є корисною частиною української зорганізованої спільноти. Якщо б вона не діяла, багато більша частина нашої молоді давно уже розплинулася б під тиском чужих духових впливів.

Але перед Пластом стоїть іще велетенська праця, мабуть більша, ніж ми собі здаємо з цього справу. Ми пластуни, разом з їх батьками, маємо поділитися важливим обов'язком закріпити у пластовій молоді національну свідомість. Ми в якийсь спосіб мусимо їм дати змогу зрозуміти, що вони є споріднені кров'ю з нашим історичним минулим та з людьми славних і цінних традицій. А крім того, з волі батьків, вони належать до країни, яка також має славне минуле. В цей спосіб вони повинні правильно зрозуміти своє відношення до Америки, не

визбуваючись любови й відповідальности щодо землі своїх батьків.

Вповні здаю собі справу з того, що не так легко передати відповідну настанову до українства. Більшість нинішнього юнацтва не може збагнути основної концепції Пласту, як наприклад, вірність Богові й Україні; не розуміють що це чар пластування, чи правила Великої Гри. Їм дивно, коли говориться про правильну пластову поставу. Більшість з них не поділяють вартости праці для загалу, в них не існує поняття "не ти, не я, а ми", бо в більшості вони є зорієнтовані на своє "я", — на те, "що я хочу і що мені добре". Вони не працюють, щоб виробити в собі прикмети пластуна, як наприклад, словність, братерськість, слухняність, ошадність тощо. Вони уважають, що декотрі з цих прикмет зайві. В них мало вироблена суспільна свідомість, доцільність того, що інші подумують про мене чи про мою поведінку. Мало вироблене в них почуття відповідальности, потреба довір'я інших до себе — "на мене числять інші, і я мушу за всяку ціну вив'язатися із своїх зобов'язань".

На жаль, в американському суспільстві, в якому ми нині живемо, замало плекається суспільну відповідальність.

Проти нас сильно діють сили асиміляції. Наші діти мають великий потенціал, вони є добрі діти, але на них великий вплив має їхнє довкілля. Тому — у першу чергу є обов'язок батьків, в другу молодечої організації та церков, протидіяти цим силам та закорінити в наших дітях ті вартості, які передали нам батьки.

Тут наголошу одну з логічних причин — чому юначка, наприклад, коли виходить з уладу юнацького не активізується у дальшій праці Пласту, чи то по виховній чи адміністративній лінії. Бачу причину в тому, що вона, так як багато інших молодих людей, не хоче жертвувати своїм часом і трудом в тій організації, в якій вона виховалася. А чому? По-перше тому, що вона, так і ми всі підпала під впливи американського матеріалізму. А що добробут має тенденцію розлінивлувати нас, то ми всі знаємо й бачимо його наслідки. По-друге, для неї Пласт не представляє реальної вартости. Якщо за юнацьких літ її не передалося того, чи вона не могла оцінити ідеалів Пласту та їх вартости для неї особисто, то в старшій пластуванні, Пласт уже на неї впливу не буде мати.

Я цим не хочу сказати, що наша праця в Пласті в більшості не дає значних успіхів. Навпаки, це нас повинно мобілізувати. Ми мусимо краще запізнатися з нашим юнацтвом і докласти більше зусиль, щоб знайти правильний підхід до нього.

Моє застереження є в першу чергу до декотрих батьків. Вони замало впливають на своїх дітей своїм добрим прикладом. Наприклад, коли батьки звільняють дитину з недокінчених сходин (бо спішаться на закупи), ці батьки доказують дитині, що закупи в них на першому місці. В цей спосіб, свідомо чи не свідомо, ці батьки утруднюють працю Пластові!

В другу чергу вимога до Пласту: Ми маємо брак відповідних виховників, а вартостей тих, яких маємо, не оцінюємо відповідно. А одна з причин на це є те, що більше уваги присвячується адміністративній ділянці ніж виховній.

Дитина з повітря не витягне всі ті побажання нам пластові й суспільні вартості. Щоб передати їм розуміння вимог Пласту й того, чого від них сподіваємося, треба часто провадити розмови на різні виховні теми. Час до часу я це випробувала й можу потвердити, що успіхи не є злі. Я збирала юнацтво й на різні теми з ними провадила дискусії. Спочатку вони стримувалися, але коли відчули, що я дійсно цікавилася їхньою розмовою, їх не було можна стримати, бо всі хотіли говорити нараз. Позволю собі подати коротенький приклад того, про що ішла розмова. Запит: 1. Чого ти приходиш на сходини, чи тому що батьки примушують, чи тому що хочеш? 2. Чи ви почуваете себе українцями, американцями, українцями американського походження чи американцями українського походження? 3. Вам трудно говорити українською мовою, може пластові зайняття повинні відбуватися американською мовою. (Тут, якщо можна, зупинюся на хвилинку, бо відповіді на це питання мене заскочили. Хоч ці юначки й юнаки не мають надзвичайно великого запасу слів, вони не зле володіють розговорною українською мовою. Все одне їм є багато легше говорити англійською мовою. Тому мене заскочило, що вони запротестували, щоб виховник провадив пластові сходини англійською мовою).

Хоч їхнє середовище, школа, контакти поза школою і засоби спілкування впливають так сильно на них, що вони цілком природньо занедбують українську мову в розмові з то-

варишами, вони все одно бачать вартість своєї рідної мови. Тому я уважаю, що хоч час наближається, коли ми будемо змушені застановитися над двомовністю в Пласті, але допускаючи двомовність нині, ми б прискіпували процес асиміляції, а не стримували його. Далі 4. Чого ви не хочете ходити на концерти, академії, панахиди тощо? 5. Як вийдете з юнацтва, чи залишитеся в Пласті? Чи будете впорядниками?

По таких сесіях не раз юнацтво висловлювало прохання, щоб знова колись так зійтися і поговорити.

Ще одна тема над котрою, на мою думку, КУПО мусить застановитися, це є тема про брак доросту.

Ми знаємо, що частинно, вину можна зовсім зрозуміло покласти на те, що домівки в більшості залишилися в оригінальних своїх приміщеннях, а українське населення випровадилося до кращих, віддалених місцевостей, де переважно нема організованого українського життя. Багато з цих далеко віддалених просто не хоче кожного тижня тратити час і кошти, щоб довозити дитину на сходини. А така постійна їзда є свого роду жертва. Треба признання дати тим батькам, що задля добра дітей, постійно їх здалека довозять на пластові зайняття.

Також, на мою думку, ми дещо самі собі шкодимо, бо можливим є, що ми відчужуємо від себе молодих людей, тобто своїх ровесників, що мають дітей у новацькій віці.

Багато моїх ровесників не розуміються на суспільно-еміграційній політиці; а ще більше з них не бажають її розуміти, але всеодно є дуже обурені на розколи у нашій суспільстві й не хочуть щоб їх діти були наражені на непорозуміння.

І мабуть з цієї причини їх не видно в наших школах, церквах і організаціях. А тому, що Пласт є організацією виключно виховного характеру, ті з нас, що є членами Пласту, бажано, задля майбутности наших дітей, щоб Пласт не піддержував акцій, які сприяють розколові у громаді.

Напевно існує більше причин на те, чому брак допливу до новацтва. Можливо КУПО повинно назначити комісію і розглянути ці справи. А моя пропозиція була б, щоб у спосіб американських скавтів реклямуватися — чи на телевізії, чи продавати тістечка, чи навіть в пресі, бо до великого відсотка молодих преса не доходить. Але через реєстри церковні, набуті списки українців і особисто звертатися до них та доказува-

ти їм, що було б на користь їх дітей бути пластунами з таких причин:

1. Пласт розвиває здібності,
2. Пласт гартує тіло і дух,
3. Пласт затримує в дитині українську ідентичність,
4. Пласт будує характер,
і т. д.

І якщо Пласт змушений буде приділити більше часу і фінансів, щоб створити так званий по-американськи добрий "паблик рілейшенс" і в цей сам час освідомити батьків та дітей, не буде це зайва праця, бо за основоположником Пласту д-ром Олександром Тисовським, "цією свідомістю інші нації випередили нас і живуть вільним життям".

ст. пл. Роман Юзенів

ЧОГО СПОДІВАЄМОСЯ ВІД ЧЕРГОВОГО ПЛАСТОВОГО КОНГРЕСУ?

*Дискусійна лава для підготовки чергових КУПО і ПКТРЕТЬОГО;
Нью-Йорк, ЗСА*

Тема дискусійної лави справді не легка. Властиво ані сама КУПО, ані черговий ПКонгрес не матимуть великих можливостей змінити Пласту. Але там будуть головні провідники Пласту з усіх країн, де він діє, тому все, про що будемо говорити й рішати на КУПО і ПК - III-му може мати вплив на стан пластової діяльності у світі.

На мою думку, ось які справи треба обговорити й знайти способи як їх направити.

Перш за все, я хочу перепросити, якщо тут буду говорити негативно, або буде виглядати, що ми говоримо тільки про проблеми. Ми всі знаємо з американського життя — в американських компаніях — як є якась проблема, студіюють цю проблему — дискутують над нею, а відтак знають, як її розв'язати.

Які можуть бути нині проблеми в Пласті? Подивімся на Улади. Слід підкреслити, що про декотрі проблеми Уладів ми

говоримо вже роками. Сеніори в загальному добре стоять. Проблемою є вже молодші сеніори — їх є менше і в них є менше зацікавлення пластовими проблемами. Про старше пластунство — також ми вже роками говоримо, що нема програми для цього Уладу. Є проблема з плаченням внесків і передплатами журналу. Це тому, що старших пластунів тяжко адміністративно охопити.

Як говоримо, чи пишемо, на наших з'їздах, конгресах тощо, то завжди підкреслюємо, що найважливіші проблеми є в новацтві та в юнацтві. Я думаю, що власне є навпаки. Виховна праця йде по станицях. Успішність виховної праці залежить від виховника, як і завжди залежала. Гуртки юнацтва підготовляються і беруть участь в "Орликїяді" у "Святі Весни", їдуть на табори й вишколи, у "Лісову Школу" чи "Школу Булавних", спортивний табір "Червоної Калини" (який навіть відмовляє юнацтву участі, бо забагато зголошується), тобто праця виховна з юнацтвом іде вперед. Виховних матеріалів є аж забагато; є "Життя в Пласті", "Велика Гра", "Юнак", "Готуйсь", "Вогонь Орлиної Ради", "В дорогу з юнацтвом", обіжники, та багато виховних "інформаторів". Проблемою є, зменшення числа новацтва, проблема є з українською мовою (щораз більша). Проблема є зі зменшенням дисципліни. Але, я думаю, що проблема не є з тим юнацтвом, чи новацтвом, чи навіть з тими виховниками, чи людьми, що опікуються тепер юнацтвом і новацтвом, але є вона саме з неактивним старшим пластунством і сеніоратом.

Одиниці журяться цими проблемами: станичні, кошові, виховники. Скільки їх є? Їх у ЗСА є може 200, чи 300. А також біля 2000 старшого пластунства й сеніорату. Значить дуже мало з них є активними тепер в Пласті.

Розв'язка проблеми була б у тому, щоб заохотити і притягнути пластунів, які можуть дуже добре попровадити наше новацтво і юнацтво. Перша мета наша є підвищити рівень пластових виховників та обсадити всі пости найкращими силами.

Мале число активних в масі має вплив на всіх тих, що працюють. Це бачиться щойно тоді, коли ви ще активні в Пласті, а ваші товариші повідходили з Пласту, а декотрі відійшли зовсім до американського суспільства. Вони нібито дивляться і дивуються, як то ви ще можете бути зацікавлені Плас-

том. Ніби ви є дивними, що маєте вже 28 років, а журитесь пластовими справами.

Ціль Пласту є виховати доброго громадянина — і ми це частинно досягнули. — Подивіться в наш старшопластунський листок Америки на статтю про Збори Американсько-Українських Адвокатів. З п'яти найголовніших постів, чотири зайняли пластуни. Подивімся на Гарвард, чи пластуни не були і не є там теж активні? Або погляньмо на якінебудь українські установи, де пластуни були або є активними. Багато пластунів віддає немало енергії тим установам, але забуває про Пласт. Це може бути тому, що Пласт все був на периферіях українського громадського життя. Українська громада загально говорила, що Пласт тільки молодеча організація, ми журимося про неї але не даємо їй голосу в громаді. Тепер Пласт повинен зайняти належне місце в українській громаді.

Але все ж таки, є багато пластунів, які не віддають енергії, ані праці українським установам. Деякі ідуть до церкви, бодай раз на місяць. Деякі навіть приходять на курінні сходи. Тобто ми тепер маємо дві групи, про які я щойно згадав: українці-пластуни, що є зацікавлені громадою та Пластом і ті пластуни, що трохи відійшли. І ми бачимо щораз більше проблем, про які я вже згадував, в Уладах, а зокрема зі старшим пластуном. Я завважив, що ці пластуни, що таборували чи в Україні, чи в Німеччині мають інший погляд, який має бути Пласт, ніж друга група, тих, що почали пластувати вже тут у ЗСА.

В минулому році — році ЮМПЗ-1982, коли преса так позитивно писала про Пласт, багато неактивних наших членів почувалося гордими за Пласт. Але так вони повинні почуватися постійно. Побачимо цього року, я є певний, що приплив до новацтва буде більший. Але який буде він наступного року? А за п'ять років? ЮМПЗ відбувається кожних п'ять років. Ми не можемо надіятися, що тільки що п'ять років ті неактивні пластуни будуть гордими за свою організацію. Наші проводи повинні змобілізувати країни, подаючи одне цілеспрямоване гасло, як наприклад — проголосити рік "Всі дбаймо про приплив новацтва у ряди Пласту", або "Найбільше заходів для плекання української мови в Пласті", чи "Плекаймо життєву зарадність у практичному пластуванні" — і тільки ту одну

акцію в кожній країні пробувати перевести в життя. Проводи повинні організувати табори УСП, мандрівки УПС, т. зв. "орієнтірунг" — дуже популярний спорт у ЗСА і в Канаді. Люди навіть сеньорського віку мають клюби, які вивчають природу, йдуть на прогулянки, тобто роблять те, що ми проводимо в Пласті.

Треба посилити журнали для старших Уладів — щоб змобілізувати й зрушити до активності 2000 пластунів — що нашу заховану силу.

Приклад: є сотні ілюстраторів пластунів, а в "Готуйсь" і "Юнак"-ові бракує ілюстраторів.

Приклад: країни повинні почати організувати нові осередки. Читаємо про парафії в Атланті, чи на Фльориді чи Північній Каролайні — нова громада оформилася — але, на жаль, не чуємо, щоб творилися там нові пл. групи — хоч дітей і пластунів там не бракує. Можна теж проголосити "Рік започаткування нових осередків".

Приклад: останнього року Канада перевела поміч втікачам з Польщі. Вони зібрали понад 30 тисяч доларів і спонзорували цих втікачів. КПС змобілізувала цілу країну, і ці всі пластуни працювали для тієї справи. Такі спільні акції дали — дві користі: поміч втікачам та притягнення тих з УСП та з УПС, які були неактивні.

В кожному з тих прикладів, провід був тим мотором, який заініціював ці акції.

Отже КУПО повинно надати розмах і ентузіазм крайовим проводам. При тому хочу зазначити, що недавно, ми мали з'їзд курінних і осередкових. З 18 присутніх, провідників наших старших пластунів, тільки одна особа знала, що це є КУПО — і це був член ГПБ. Тобто, як курінні не знають, що є КУПО то, подумайте собі, як стоїть справа в терені. Тут знову повертаємо, до того, що ми, як провідники, мусимо більше інформувати. Отже нам треба давати приклад і взятися до роботи. Тут велику роллю можемо відіграти тільки ми, як провідники поодиноких частин старшого пластуництва й сеньорату. Якщо ми віримо і дивимся на пластову працю з ентузіазмом, то ми зможемо той ентузіазм передати кожному членові. Маловажне, яке число новацтва буде за 2 роки — 10 чи 20 новаків, але для тих 10 і 20 варта 100% вкладу нашої праці.

Отже КУПО повинно надати розмаху й ентузіазму крайовим проводам. КУПО повинно відбуватися з позитивною, конструктивною настановою.

РОЛЯ СЕНІОРАТУ В СЬОГОДНІШНЬОМУ І ЗАВТРИШНЬОМУ ПЛАСТІ

(Слово під час панелю з нагоди зустрічі Крайових, Булавних і Курінних Проводів УПС, 19. III. 1983 р. в Нью-Йорку).

Подруги і Друзі!

Якщо ми розсунемо попіл історії, то побачимо, що кожна еміграція померла, вмирає або хворіє на ту саму невилічиму недугу, якій на ім'я денационалізація й асиміляція. І нашу еміграцію ця пошесть не минула. А тому, що наші установи й організації — це руки і ноги того нашого еміграційного тіла, тому й Пласт відчуває болі її голови.

Це не означає, однак, що ми маємо заломити руки і ждати на призволяще, на те, що принесе доля. Кажуть, доки є життя — є надія.

Ми пізнаємо все через обсервацію і порівняння. А це вказує нам на поважний занепад нашої еміграції, що означає й занепад Пласту. Ось кілька конкретних прикладів:

1. За інформаціями авторитетів українського шкільництва в ЗСА, українські школи, які колись нараховували 700 учнів, сьогодні заледве мають 350. Школи, що колись мали 400 учнів — сьогодні начислюють 150. Школи, що колись мали по 100 учнів — перестали існувати. (Гляди далі Ф. Любинецька, "Українське шкільництво у 80-х роках", стор. 35).

2. Що цілоденна школа Св. Юра в Нью Йорку поважно загрожена зменшенням у ній дітей, це нам всім відомо з проповідей пароха о. Пашака.

3. Школи українознавства вводять англійські класи, а учителі цих шкіл на конференціях все більше і більше підкреслюють, що їм важко вже в класах порозумітися з дітьми українською мовою.

4. Недавно на одному весіллі о. пароха, який давав шлюб, сказав, що він дуже радий, бо обидвоє молодята українського роду. Бо 90% шлюбів, які він давав в останніх кількох роках, то були мішані подружжя.

Пласт також зменшився і постійно зменшується:

1. Великі станиці змаліли, а малі переходять на статус пластових груп, або й взагалі перестають існувати.

2. В Нью Йорку (в найбільшій пл. станиці) за минулих 8-10 років новацтво й юнацтво зменшилося близько 30%. Такий стан ствердила станична пл. сен. Ольга Кузьмович на останніх загальних зборах Станиці.

3. В цілому світі є всього 1,300 сеніорів, з яких 60-70% в Пласті недіяльні. І для тої малої горстки видається аж дві дефіцитові публікації (*Слово і Шлях*), яких мало хто передплачує, а ще менше читає.

4. УПС вже складається не з двох, а з трьох генерацій сеніорів: передвоєнної, воєнної і повоєнної. Кожна з них дивиться на Україну, Пласт і Сеніорат з іншої точки зору, а то й іншими очима.

Отже ми у нашій пластовій мандрівці опинилися на роздоріжжі й не знаємо куди далі мандрувати. Наші пластові конгреси завжди вказують нам гарний і широкий пластовий шлях, але він нікуди не веде. Їхні мапи бліді, подерті, а компаси старі й заржавлені, які ще трохи гуляють, але напрямку вже не показують. І ті пластові інструменти новий пластовий люд бере в руки лише вже з чемности або наказу.

Який вихід з цього роздоріжжя? Я, подруги і друзі, дійсно не знаю, що є добре, а що правильне для Пласту під сучасну пору. Але я знаю, що мені робить сенс.

На мою думку, основні ідеологічно-програмові й організаційні зміни є конечні: нові гасла, нові ідеї, нові правила, та нова інтерпретація пластової гри. А коли мова про УПС, то я б пропонував об'єднати його з Пластприятом для консолідації рештки наших ресурсів та для спільної фінансової, адміністративної, і (вразі конечности) виховної дії в Пласті.

Але я не вірю, щоб з того нашого роздоріжжя вивели нас довоєнні сеніори. Я й сумніваюся, щоб цього могли довершити сеніори воєнної генерації. Бо ми не живемо в такому світі, яким він є, але в такому, яким ми хотіли б, щоб він був, бо він таким був колись; бо ми підходимо до багатьох сучасних життєвих справ і проблем не розумово, а з сантиментом; бо ми бачимо теперішню дійсність у кривому дзеркалі.

Мені здається, що ці радикальні зміни, той основний ремонт в Пласті можуть перевести при нашій співпраці (і деяких провідних старших пластунів) тільки "майстри" з повоєнних сеніорів. Вони, мабуть, ще найкраще зуміють поєднати сучасне з минулим і майбутнім. Але ми мусіли б їм у цьому щедро помагати, матеріяли підбирати, поради давати і, що найважливіше, не забувати, що 70-літня пластова хата перебудовується не для діда й баби, а для дітей і внуків.

Це справа пильна й справа конечна. Я б навіть сказав, що це наказ часу. І якщо в скорому часі не поробиться в цьому напрямі відповідних заходів, то є всі дані на те, що будемо співати Пластові "Ніч вже йде...", і то ще мабуть перед 2,000-им роком.

Скоб!

Іван Лучечко,
станічний в Джерзі Ситі, Н. Дж.

Справжні емоції, що походять з глибини серця, а не породжуються театральними фікціями, вимагають, внаслідок закону, симпатії, переносу й поширення їх на інші особи. Інакше вони вироджуються в безплідний сентименталізм, отрую душі. Щоб його уникнути, В. Джемс залишив нам таку раду: коли якась мистецтво, якась поезія, якась музика, чи театральна драма викликають у нас глибокі почування, не залишаймо їх безплідними, робім щось: зробимо комусь щось приємне, скажімо комусь якась ласкаве слово, поділімся нашими емоціями, інакше вони перетворюються в токсини, і одним із тих токсинів має бути власне сентименталізм.

Віліям Джемс.

Ми і наше довкілля

пл. сен. Фалина Любинецька

УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО У 80-ИХ РОКАХ

В останніх часах в українській пресі не багато рядків написано про наші школи.

Аж ось "Свобода" з дня 20-го грудня м.р. принесла вістку про пленарне засідання Шкільної Ради при УККА і Централі Опікунів шкіл українознавства "Рідна Школа", яке відбулося в Нью Йорку.

З признанням треба ствердити, що крім поточної праці Управи, Шкільна Рада зорганізувала в минулому році конференцію учителів, директорів і педагогів дорадників у Рочестері, видала кілька шкільних підручників та три числа журналу "Рідна Школа" і чотири сторінки в "Свободі", "Мова про мову". Журнал "Рідна Школа" сьогодні є одним із кращих наших педагогічних журналів, а сторінки "Мова про мову" дають немалий вклад у культуру нашої мови.

Особливо вагома видавнича діяльність Шкільної Ради, бо в сьогоднішніх умовах — це праця важка і цінна, коли зважити, що не багато в нас педагогів, які хочуть видавничою діяльністю займатись. Вона не є ані як слід нагороджувана, та й не все належно оцінювана нашою громадою.

Але побіч цих досягнень Шкільної Ради в минулому році, ми не можемо не зазримити і певних познач тривоги про майбутнє наших шкіл у висліді обставин, що заіснували, а які "можуть довести до кризового стану" ("Свобода", 20-го грудня 1982 р.).

У звіті не сказано, які то обставини, але, приглядаючись усьому нашому життю в громаді, можемо сказати, мова тут про дві основні проблеми, які зумовлюють існування всього нашого українського шкільництва взагалі: 1) *поступове зменшування*

числа учнів в українських школах, що особливо помітне в останніх часах, 2) забезпечення наших шкіл потрібними фондами, що особливо дається відчувати в суботніх українознавчих школах. (Утримування канцелярії Шкільної Ради, видавничка її діяльність).

1) Не маємо під рукою найновішої статистики учнів українських шкіл (бо й не все їх сьогодні друкують) тому обмежимося до прикладів: *українознавчі школи, які колись нараховували 700 учнів, сьогодні заледве мають 350 учнів, школи, які колись мали 400 учнів сьогодні не доходять навіть до 150 учнів, а школи, у яких навчалось 100 учнів, перестали існувати. У цілоденних школах в деяких клясах число українських дітей, які володіють українською мовою, не доходить навіть до 10-ти!*

Чи ж ці приклади не насторожують нас? Чи не питаємо себе: "А що далі??!"

Будьмо реалістами. Від великої української еміграції по Другій світовій війні, коли то весь північноамериканський терен покритий густою сіткою українських шкіл, проминуло 30 з лишком літ. Багато дечого змінилось у світі, в Америці й в українській громаді.

Відійшло майже віслюму наше покоління, яке виростало з українського ґрунту, надихане українським світосприйманням, із візією України, з невгамованим бажанням плекати її тут, продовжуючи свій рід, свою мову, свою культуру, свої традиції і свої організації.

Тодішній батько української дитини не питав: "А що дасть моїй дитині українська школа...?" Бо він чув наказ своєї совісті посилати свою дитину до своєї школи, щоб зміцнити у неї почуття української ідентичності за допомогою виправлення української мови, пізнання української культури, щоб вона, ця його дитина, могла "вирушити" у дальший світ не як якийсь нізвідки пришелець, але людина, яка має свою батьківщину, знає свою культуру, мову, історію. *Але той колишній учень української школи, хоч і виростав у тодішній виключно українській атмосфері вдома, — він же ж і учень американської школи, унапрявленої на практично-технологічний спектр життя, активний співучасник різновидного американського довкілля, він сьогодні вже батько дитини у шкільному віці. І він ставить питання: "А що дасть моїй дитині українська школа?..* І ми йому винні відповідь.

Будемо брати до уваги такі аспекти: особистий, навчальний, виховний, довкільний.

а) Кожний батько-мати хочуть бачити в своїх дітях продовження свого роду, себе самих і то на вищому рівні. І коли це відродження батьківського "Я" в наступних поколіннях проходило непомітно на рідних землях, де все було своє, то в умовах поселень, в іншому зовнішньому довкіллі, над тим батьківським "Я" вже треба працювати і дома і поза домом.

І тому наші сьогоднішні батьки повинні глибоко призадуматись над підбором школи, у якій дитина перебуває велику частину свого життя, щоб і за її посередництвом закріплювати своє "Я" у нащадках. І хіба кожному ясно, що такою школою може бути тільки українська школа. Скільки ж то маємо випадків, що батьки, які не посилали своїх дітей до українських шкіл, або по деякому часі їх звідтіля забирали, втратили пізніше і родинний зв'язок із ними.

б) Кожна школа — це навчальний заклад, а прикметник "український" надає їй специфіки. Це означає, що вона чимось відрізняється від пересічі американського шкільництва. Це власне оте українознавство, яке в кожній українській школі вивчають. В одноденних українських школах — це виключні предмети (українські школи при православних церквах і суботні українські школи в системі Шкільної Ради), а в цілоденних парафіяльних школах католицьких на українознавство призначена одна година денно. Отже кожна дитина, яка ходить до української школи, набуває більше знання, ніж така дитина, яка до такої школи не ходить. Оце те "більше", чи то буде український церковний обряд, українська література, історія, географія, мистецтво, робить цю школу унікальною. А з огляду на географічне положення України українознавство ще й особливо важливе з уваги на сучасний змаг Схід — Захід.

Не можемо пропустити з нашої уваги й того, що всі українські школи є підбудою наших наукових інституцій: Українського Наукового Інституту в Гарварді, Українського Вільного Університету, Українського Католицького Університету й інших, наших наукових установ. Не було б їх, мали б наші студенти згаданих вище учбових закладів багато більше праці, вивчаючи вже в університетах початкове українознавство.

Ще кілька слів про плекання нашої мистецької культури в українських школах: деклямація, рецитація, спів, драматичне мистецтво, інструментальні з'єднання не рідко беруть свій початок власне в українській школі. Треба підкреслити, що батьки, які посилають своїх дітей до української школи, припилюють їх більше вдома під оглядом виучування лекцій, бо це їхня школа, яку вони zorganizували і її утримують.

У порівнянні з американськими школами менше учнів у клясах дає можливість учителям присвячувати більше уваги на лекціях. А це впливає на вищий рівень навчання, на більшу вимогливість у змаганнях. В сумі у міжшкільних змаганнях з американськими школами наші учні здобувають більше передових місць, ніж їхні американські товариші. Це у свою чергу дає можливість здобуття більше стипендій на університетські студії.

в) Кожна українська школа, крім навчального призначення, — це й суто виховний заклад в значенні моральному і національному. Вона вчить самодисципліни й пошани до свого довкілля. Тому майже не чуємо про вандалізм в наших школах, а тим більше про злочини, які діються в американських школах.

Але найважливіше: довготривалий час перебування дитини в українській школі залишає тривалий слід у її психіці. Набуте знання з української культури скріплює в неї почуття власної ідентичності, витворює почуття пов'язання з одиницями, які цю культуру творять чи творили, не тільки з найближчого оточення, але й з дальшого, бажання їм допомогти в разі потреби. Щобільше, воно стимулює цікавість побачити батьківщину української культури, людей що там живуть, своїх родичів і не-родичів. Звідси бажання поїздок в Україну, чи зустріти виступи тих ансамблів з України, що приїжджають тут. Звідси участь нашого молодого покоління в таких установах як "Смолоскип", "Комітет оборони людських і національних прав", "Ліга проти знеславлювання українського імені", "Американці в обороні людських прав в Україні" тощо.

г) В ніякому разі не можемо пропустити з поля нашого зору середовища, яке творить кожне постійне скупчення, а тим більше молоді. Тяжко жити кожній людині в самоті, а особливо молодій людині. Не буде вона мати свого середови-

ща, піде в інше. Незаперечний вплив однорідного середовища й на навчання, де всі себе знають і про себе знають.

Який сильний вплив має середовище, хай послужать такі факти: учень, якого батько забрав зі школи українознавства, через рік знову зголошується до тієї школи, "бо тут всі мої товариші". На питання, чому юнак вибирається на Ювілейну Пластову Зустріч, відповідає: "Бо там їдуть мої товариші, а ще будуть інші українські хлопці". А різні табори: лещатарські, мандрівні, водні, в яких беруть участь навіть наші молоді професіоналісти з віддалених стейтів, колишні товариші українських шкіл чи організацій молоді, чи ж не доказують вони, яку роллю у житті людини грає середовище.

2) Значне зменшення учнів в українознавчих школах впливає і на зменшення фондів Шкільної Ради при УККА, бо від кожного учня вплачується річний внесок до Шкільної Ради. Певні фонди напливають із продажу шкільних підручників і інших книжок. Коли українознавчі школи мали колись 10,000 учнів, потім — 6,000, 5,000 учнів, то й приходи були більші. Також не можна поминути мовчанкою, що й вартість долара була більша.

Частинно постачанням фондів займалась Централь Опікунів Шкіл Українознавства "Рідна Школа". Але час не діяв в нашу користь. Що ж нам робити тепер?

Залишається якесь загальне оподаткування усієї нашої спільноти на потреби рідного шкільництва (не виключені й інші способи збирання фондів). Це т. зв. "Рідношкільний Фонд", яким займається Централь Опікунів. Повна назва установи чи установ, які опікуються нашим українознавчим шкільництвом звучить: "Шкільна Рада при УККА та Централь Опікунів Шкіл Українознавства "Рідна Школа". (Журнал "Рідна Школа" ст. 2).

Чи не простіше було б zorganizувати одну крайову установу, яка всеціло опікувалася б українознавчим шкільництвом.

І от наша думка повертається до незалежної від нікого "Рідної Школи", із сектором педагогічним і організаційно-фінансовим. Думка ця не нова. Адже ж на цю тему вже були статті в нашій пресі у зв'язку зі сторіччям Товариства "Рідна Школа", в роках 1980-1981. На педагогічній конференції в 1981 році, у якій вперше взяли участь представники католицького і православного шкільництва також заторкнено справу рідно-

шкільної крайової установи. Там же ж і вперше задекларовано на потреби рідного шкільництва і більшу суму грошей. Отже вступні кроки пророблено.

От так накреслили ми позитиви, які дає сьогоднішнім нашим дітям українська школа чи організація молоді. Вони без сумніву допомагають батькам у закріпленні свого роду, у зміцненні родинних зв'язків, у вирощуванні молодого покоління з ширшим інтелектуальним горизонтом, у приготуванні своїх наслідників у громадській праці.

Значне зменшення дітей в українських школах вказує на те, що таки багато батьків не користується українською школою. Вони висувують такі аргументи, як — далеку віддаль від української школи, професійна праця обоїх батьків, а вслід за тим бажання мати суботу для себе тощо. Не легка й сторінка фінансова, особливо в наших часах помітно збільшеного безробіття.

Немає в нас і забагато суспільних робітників, бо така тепер доба. Але не можемо й заперечити, що завжди творчий людський ум, вглибившись у проблему, таки потрапить знайти розв'язку.

УСІ НАШІ ДІТИ — ДО ШКОЛИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

(Слово до батьків з нагоди нового шкільного 1982 - 83 року)

З наближенням нового шкільного року стає знову актуальним питання: що зробити батькам зі своїми дітьми, що народилися вже тут, далеко від батьківщини наших предків, що під московським ярмом переживає нелюдські страждання у боротьбі за свою волю?

Діти всіх наших батьків у передшкільному віці починають опановувати найбільший дар — свою рідну мову.

У нашій еміграційній дійсності довкілля і зокрема ровесники наших дітей говорять **чужою мовою**. Треба добре подумати про те, як допомогти батькам у тому, щоб їхні діти не виростили з почуттям меншевартості щодо української мови.

Батьки повинні дбати постійно про те, щоб їхні діти любили українську мову й мали як свою рідну, інтимну, а мову довкілля уважали мовою необхідною для співжиття з довкіллям.

Правдою є ствердження, що діти, народжені тут, у новому світі, люблять те місце, де вони народилися і зросли. Тому нам

треба поробити всі можливі заходи, щоб діти відчули, що їх власне родинне середовище є чимось окремим і відрубним від зовнішнього оточення.

Цю важливу проблему помагає розв'язати Школа Українознавства Товариства "Рідна Школа". Їй сповнилося цього року тридцять два роки безперервної праці й боротьби за душу української молоді, народженої вже тут, у новому світі. Значна кількість дітей закінчила рідну школу, одержала тутешню високу освіту й бере активну участь у праці українських організацій.

Велику моральну підтримку дає нашій діаспорі український рух спротиву під московсько-большевицькою окупацією. Він глибоко запустив коріння, захопивши своїм впливом молоду генерацію. Відбувається нерівний бій проти нищення культурних скарбів і суцільної русифікації українського шкільництва.

До цих подій в Україні українська громадськість на поселеннях ставиться з якнайбільшою увагою. В першу чергу, треба подбати про те, щоб всі діти українського роду стали учнями українського шкільництва. Воно має нлясу дитячого передшкілля і нляси від 1-ої до 11-ої. Навчання закінчується матуральним іспитом. Для дітей, які не розуміють української мови, існує нляса дітей англомовних батьків. Отож нема ніяких перешкод у тому, щоб усі батьки записали своїх дітей до рідної школи.

Високошановні Батьки! Гостинні двері до рідної і всім нам дорогої школи українознавства широко відкриті тим, що своїм походженням пов'язані багатовіковою культурою України. Щиро запрошуємо вас до спільної праці й боротьби за українську духовість наших дітей.

Ми віримо, що вся українська патріотична громадськість, з глибоким почуттям відповідальності за майбутню долю молодого покоління, допоможе приєднати всіх дітей до рідного шкільництва й дасть йому моральну й матеріальну підтримку.

**Товариство "Рідна Школа" і Батьківський Комітет
Школи Українознавства в Дітроїті**

З НОВИХ ВИДАНЬ

КНИЖКА, ЩО ПОЯВИЛАСЯ МАЙЖЕ НЕПОМІТНО

Напередодні великих святкувань 70-річчя Українського Пласту і ЮМПЗ - 82 на "Вовчій Тропі", появилoся майже непомітно пластове видання, яким курені УСП і УПС "Ті, що греблі рвуть" відзначили ювілей своїх з'єднань.

Тим виданням є книжка присвячена сл. п. пл. сен. Цьопі Паліїв п. н. "Та, що прорвала греблю". У ній зібрані у трьох поодиноких частинах цікаві матеріали, які не лише є причиною до історії Пласту, але дають сил'ветку цієї одної з найсильніших індивідуальностей і провідної виховниці та громадянки, якою була сл. п. Цьопа Паліїв. У першій частині книжки находимо спомини про Ц. Паліїв пера її товаришок і вихованиць Марії Чиж-Мариняк, Фалини Любінецької, Тоні Горохович і Ольги Кузьмович, як також родовід родини Ц. Паліїв. У другій частині поміщено вибрані гутірки, статті, доповіді Ц. Паліїв на пластові теми, а в третій — історію куреня "Ті, що греблі рвуть" пера довголітньої курінної пл. сен. Анни Коренець і список членів куреня, що відійшли на Вічну Ватру.

У виданні численні світлини з різних періодів життя куреня і його передового члена — Ц. Паліїв і передова від Редакційної Колегії пера О. Кузьмович. Мистецьке оформлення ст. пл. Тані Кравців — членки куреня "Ті, що греблі рвуть".

Книжка була у розпродажі в часі ЮМПЗ-1982, а відтак розіслано її до поодиноких людей, бібліотек та редакцій.

Цікаве, що досі не було на неї ніякого відгуку та ніякої згадки у позитивному чи негативному напрямі. Дивним є також, що найшли час і бажання zareагувати на видання дві наші провідні постаті церковної ієрархії, які мають десятки важливих інших справ та обов'язків, — а це Митрополит Української Православної Церкви в ЗСА — Мстислав і Митрополит Української Католицької Церкви в ЗСА — Стефан. Митрополит Мстислав пише: "Безмежно вдячний Вам за обдарування мене

вельмицінною і дорогою для мене книжкою "Цьопа Паліїв — та, що прорвала греблю", з якою я знався і приятелював. Я глибоко переконаний, що пам'ять про Покійну перейде з роду в рід нашого народу. Видана "Тими, що греблю рвуть" книга спричиниться до того. Тож, — не забуваймо про Спочилу Цьопу, берімо з неї приклад у нашій праці Богові на славу, а Україні й українській людині на добрий прожиток.

Шукав, серед поданих у книжці фотографій, знімку з відвідин мене у Гримсбі коло Ніягарського водопадку учасниками табору пластунок, на чолі з Цьопою і, на жаль, не знайшов. Маю це фото десь серед інших світлин у моєму архіві (десь коло 15,000 фотосвітлин), попробую пошукати. Як знайду, то копію зроблю і для тих, що й ще досі греблю рвуть. Бувайте всі здорові та Богові й людям милі СКОБ!

Ваш у Христі Митрополит Мстислав.

Від Митрополита Стефана прийшов лист такого змісту:
"Дорогі Пластунки Сеніорки!

Дуже дякую Вам за прислану книжку, яку Ви видали в пошану провідної пластунки бл. п. Цьопи Паліїв.

Це похвально, що Ви вшанували нашу пластунку, яка увесь труд свого життя присвятила вихованню молоді.

Вміло зредагована книжка, змістом викликає багато призадуми й буде корисною лектурою для нашої пластової молоді.

Доцільно, що Ви помістили в книжці багато знімок, які мають історичну вартість для нашого Пласту.

Бажаю Вам всім успіхів у Вашому пластуванні, а зокрема всім членам Вашого Куреня бажаю щедрих Божих ласк, щоб Ви багато літ працювали для добра нашого Пласту.

Здоровлю Вас нашим пластовим поздоровленням СКОБ!
Благословення Господне на Вас!

Стефан Архиепископ-Митрополит

Хто зацікавлений книжкою може її замовити за ціну 12.00 ам. дол. з пересилкою у пл. сен. Людмили Дармограй — 5 Lower Cross Rd., Saddle River, N. J. 07458, U.S.A.

Ми і наше минуле

Пл. сен. Дмитро Попадинець

45-ий КУРІНЬ УПЮ-ів ім. СВЯТОСЛАВА ЗАВОЙОВНИКА У ПАВЕЛЧІ БІЛЯ СТАНИСЛАВОВА

Нас так учили, і ми в це віримо, що нічого не діється без Божої волі. Наша болюча втрата з відчаленням у засвіти **Дорогого і Незабутнього друга Осипа Бойчука-Яйка** сколихнула сумлінням усіх нас. Бо наближається велика потреба приспішити завершення 75-річчя Пласту й написати історію Пласту, бо час безупинно пливе і забирає з собою не лише свідків, але й організаторів і виховників та провідників — тих перших, що відновили Пласт після Першої світової війни (1911-1921). Таких одержимих пластовою ідеєю, як сл. п. Друзі Дарія і Осип Бойчуки, було в нас більше і всіх їх належить увіковічнити в аналах історії Пласту.

Мемуаристична розвідка про XIII Курінь УСП пера о. архимандрита Івана Гриньоха спонукала мене додати до джерел Пласту згадку про те, як заіснував і наш 45 Курінь ім. Святослава Завойовника в Павелчі під Станиславовом.

Завдяки георгафічному положенню на залізничій (до речі, вигідній комунікації) вже перед Першою світовою війною понад 10 молодих хлопців доїжджали до шкіл у Станиславові. Війна і прифронтова полоса та евакуація позбавили можливості відвідувати школи молодшій генерації. Щойно після війни, після повороту додому евакуантів й оцілілих учасників війни, а також сякого-такого налагодження побутового життя назріла можливість здібнішим учням продовжувати науку в середніх школах у Станиславові.

Склалось так, що до нас призначено на директора школи сімейного й досвідченого учителя з 5-ма дітьми юнацького віку. Прибув він ради можливості посилати своїх дітей до шкіл у більшому місті.

Він, мабуть, був пластуном, бо згодом одержав згоду на зорганізування "полку", що скоро перейменовано його на 45-ий Курінь ім. С. Завойовника, а він — дир. Василь Кульматицький — став його опікуном. Його два старші сини Дмитро й Мирослав вже були в Пласті, бо знали, як вишколити нас кількох на гурткових і виховників, а також і опікун наш виявив знання пластової програми і завжди був з нами. Це сталося влітку 1924 року. Внедовзі заснувався Курінь у сусідньому селі Ямниці, де о. Юстин Гірняк і його діти започаткували виховну працю. Наше Павелче було при першій станції залізниці Станиславів — Стрий, а Ямниця при першій станції Станиславів — Львів.

Павелче тягнулось з-під Чорного лісу при одній дорозі, понад річку Ямницю здовж 7 до 8 км і лише 1 км ширини лан — власність павелчанина — розділяв нас із Ямницею. І це саме створювало ривалізацію між нами на всіх ділянках культурно-освітнього, спортивного і взагалі організаційного життя. Старша молодь була в рядах "Січей", "Соколів", а згодом "Лугів", а багато тих, що ходили до шкіл, були в Пласті. Ось приклад — теперішній о. митр. Б. М. Ганушевський з Угорник доїжджав родинною підвозкою до Станиславівської гімназії, де існував 11 Курінь, але він належав до нашого. Я більш певний, що наше пластування було на тій самій висоті, що й у гімназії чи при семінарах.

Наші члени були 1905 року народження, були примірними пластунами. Сходили в школі чи в читальні, або в провідника, а часом в природі. Гурткові курінні вимарші в неділі, вечорами та в святкові дні в дальші ліси на теренові ігри, ватри, наскоки на гуртки, і все із заздальгидь проробленим пляном вимаршів й зустрічей, їх програмою і програмою повороту. Не забуду вимаршу з повним вирядом і харчами до заліз. станції в Ямниці, а відтіля потягом до Галича на Княжу гору, до Крилоса, там були в замковій (при мості над Дністром) церкві з 12 сторіччя. Другого дня оглянули садівничо-городниче господарство родини Терп'яків в Залукві біля Галича. Ходили ми слідами наших УССів у Вікторові аж до Галича. Обов'язково вивчали "Кобзаря" і козацьку спадщину й найновішу славу "Червоної калини", тобто епопею визвольної боротьби. Мали ми драматичний гурток, хор шістнадцятку, весь час ходили з колядою і з вертепом під Йордан на фонд допо-

моги політ'язням, інвалідам, "Рідній Школі", "Просвіті" тощо. Були в нас аж три дружини копаного м'яча, грали ми в шахи. Була в нас своя бібліотека, ми й самі опрацьовували книжки. Засаджували з овочевих зернят виплекані дерева (мали цілі шкілки дерев!), як у Терпеляка, пересаджували дички з ліса й щепили на різні способи — стинанням і "очкуванням".

В 1926 році ми відзначили 10-тя смерті "Вічного революціонера" Івана Франка посадженням в його пам'ять дуба на площі перед великою будівлею читальні "Просвіти", величнм концертом з деклямаціями та промовами гостей зі Станиславова і драмою "Украдене щастя"... І Шевченка вшановували щорічно.

Директор Кульматицький співпрацював зі всіма організаціями і був практичним рушієм культ-освітнього, сільськогосподарського, хорového, драматичного і економічного вишколу, щоб наше підміське село поставити на належній висоті з продукцією городовини, м'яса, молочних продуктів, овочів, бо це було підставою розвитку підміського села. Не мало молодших людей працювало у Станиславові, інші доставляли будівельне й опалове дерево до села й міста.

І це пожвавлення всестороннього економічного і культ-освітнього розвитку зумовило багато родин посилати своїх дітей до шкіл в місті і до вивчення ремесла...

Саме тому шкільна кураторія "перенесла" дир. Кульматицького в корінну Польщу. На його місце прийшов спольщений В. Постолювський з дружиною полькою і трьома дочками. Вони тримались осторонь від людей, а наші люди відплачувались їм тим самим. Кількарічна праця вже покійного Василя Кульматицького не пропала, а навпаки, залишилась в поколіннях, а наш улюблений директор повернувся до нашого Павелча і замешкав там постійно. Подібно зробила і наша незабутня вчителька св. п. Михайлина з Федівих Ставнича, що при залізничній станції побудувала собі гарну віллу, щоб бути з нашими людьми. Хай ця замітка свідчить і про наших батьків, і нас самих, що вмiли шанувати тих, які віддали нам, своїм дітям і учням не лише здобути знання, але й серце...

Після виїзду від нас дир. Кульматицького, Кошова Команда у Станиславові призначила нам на пост опікуна друга Филимона Біленького, родом з Калуща, абсолювента Україн-

ської семінарії у Станиславові, а відтак працівника Повіт. Союзу Кооператив в Калущі. Він часто відвідував нас і забезпечував програмками зайнят на сходини та вів гутірки, як практично переводити програми й вимарші в терен з опрацьованими програмами.

Відтак він одружився, але приїжджав (до часу розв'язання Пласту) до нас часто, хоч час і простір йому не сприяли. З приходом "визволителів" був арештований і вивезений.

Тридцять роки були для нас дуже сприятливі, бо чимраз більше наших дівчат і хлопців (хоч і була депресія) ходили до середніх шкіл у Станиславові, деякі вже студіювали і тим самим роз'їжджались, а кількох з нас започаткували кореспондентним шляхом курси економії і кооперації при УТГІ в Подєбрадах.

І так наші життєві шляхи розійшлись. На сьогодні, після відходу у засвіти сл. пам. друга Василя Матіяша, залишилось активними членами Пласту нас двох: о. митр. Б. М. Ганушевський у Вестмінстер, Б. К., і я. Як з пок. Матіяшем, так і другом Богданом дотепер ми радо стрічались і тепер стрічаємось і час до часу переписуємось. В діаспорі живе ще кілька кол. членів нашого 45 Куреня, але вони в ряди Пласту не вступили.

ЮМКурінь в Надвірній, а особливо його колишні члени, впали жертвами наїздників: більшовиків, мадярів і німців. Єдиний активний пластун, нов. виховний пл. сен. Богдан Білошевський в Монреалі був жертвою автового випадку, окалічив і помер в часі поїздки-паломництва в Люрді, де і спочиває його тіло.

пл. сен. Яро Гладкий

ІДЕЙНІ ОСНОВИ ТАБОРОВОГО ВИХОВАННЯ

Виховання у таборі охоплює цілість юнака, його: почування, волю, інтелект і тілесну вправність. Цілий виховний комплекс таборовика, себто виховання його моральних, розумових і тілесних вартостей в'яжеться з потребами національної спільноти.

Виховну працю у таборі провід організує у цей спосіб, що учасники табору, в більшості виконують її самі, спонукані до цього вмілою й доцільною ініціативою та помічною проводу табору.

Через те виховання у таборі має характер всестороннього самовиховання. Така система виховання в таборі визначає не тільки зміст виховної праці, але вимагає стосовання спеціальних виховних метод і засобів.

Маючи перед собою такі ідейні основи таборового виховання, провід табору натрапляє на дуже великі труднощі в методиці виховної праці.

Молоді, що прибуває у табір, її загалу, таборовий провід не знає. До того ж і молодь має різnorodні погляди на суть таборового життя.

Отож, не легко цю табову спільноту, повну молодечої енергії, спрямувати в русло самовиховання та зацепити їй вже спочатку табору це переконання, що успіх таборуння буде залежати у великій мірі від їхньої індивідуальної участі в таборових зайняттях.

Відтак, кожне зайняття — індивідуальне чи збірне в таборі, що входить в офіційну програму табової діяльності, мусить одержати перед тим, або під час його виконання, ідейне обосновання. Це умотивовання мусить з'ясовувати мету даного зайняття та спосіб його застосування у щоденному житті.

Тільки незвичайно великим зусиллям волі й думки провід табору може повністю опанувати життєву насагу таборовиків та покерувати виховною працею, згідно з своїми планами, маючи на увазі й те, що час тривання табору надто короткий.

У табовому вихованні, загалом, стосується подвійну методику — індивідуального й групового підходу. Перша займається кожним таборовиком окрема. Завданням другої — спонукувати й закріплювати спільнотні відчуття в збірноті таборовиків спільною працею, виступами, іграми та різними заняттями.

Обидві методи вимагають від табових виховників тонкої проникливості, швидкого обсерваційного зміслу, глибокої вдумчивості та непересічного педагогічного хисту. А такі цінні

прикмети мусять родитися на ідейнім підложжі. Бо тільки з такого джерела матимуть змогу зачерпнути сил та багато витривалості до праці.

Практичні засоби для переведення виховання в таборі можна вмістити в чотирьох групах, що ними є: живе слово, праця, таборові форми, лектура.

Живе слово, вміло використане, — це один з найкращих та найуспішніших засобів у виховній діяльності табору. Воно захоплює та притягає до праці, будить приспані сили в душі юнака, пориває до радісного зусилля, успокоює розбурхані уми, нагороджує за заслуги, або ганить за провини.

Перші слова, що їх почує юнак від своїх табових провідників, це немов ті перші удари дзвонів, вони викликають у душі юнака радість і віру, або сміток і недовір'я. Вони такі глибокі й тривалі, що тільки великим зусиллям можна їх пізніше затерти.

Але юнак у таборі не тільки слухає, він теж уважно стежить за цим, чи слідом за словом підуть вчинки. Кожна неясність, чи суперечність сказаного з виконуваним викличе в юнака недовір'я до вартостей табового виховання, а в парі з цим і до голошених правд.

У слові коменданта, обозного або інструктора таборовик шукає позитивних, або негативних якостей. Через те, все, що вони говорять, мусить бути переконливе й безсумнівно вартісне.

Наказ, ватра, гутірка і принагідна розмова виховника з таборовиком — це ті численні нагоди, в яких живе слово діє у виховній праці табору. Хоч це дивне, але вже так є в таборі, що живе слово — це завершення виконаної праці, або початок нової. Тому на кожне сказане слово треба звертати якнайбільшу увагу, бо ж його вартість однозначна з виконаною працею. Слово підносить її вартість, або обезцінює її.

Слово може мати і від'ємний вплив. Треба числитись з цим, що таборовики поза табором надхнені зовсім іншим духом — можуть мати злі навики, нахили. До дуже небезпечних виявів у таборовиків є в їхній мові невідповідні вислови. І тут перед проводом табору велике завдання — не допустити в умілий спосіб вживати прокльони, обмови, двозначники, вискакування негодувань, непослуху тощо. Бо часто через такі, здава-

лося б маловажні й невинні, вислови розбивається ціла виховна праця таборового проводу.

● **Праця** в таборі, що в ній беруть участь безпосередньо таборовики, її якість та кількість — це найкраще мірило успішності переведеного табору. Вона з'ясовує собою не тільки самих таборовиків, але єднає їх з минулим та створює тривку основу для майбутнього. Праця в таборі творить традицію — себто той дух, що проводить юнака в його самоті, що вказує йому на це, що він на своєму шляху не самотній, що поруч нього однаковим з ним кроком ідуть його товариші.

Але праця у таборах КВОММ-у сама родиться з традиції минулого. І таборовик відчуває, що попереду нього вже пішли цим шляхом цілі гурти його старших товаришів, та що він зустрінеться з ними колись у іншому середовищі, знов у спільних зусиллях з тими, якими сам буде проводити.

Праця в таборі має різні види, і кожний таборовик мусить пройти їх за чергою. Тут він буде працювати фізично при розбудові табору, буде виконувати фахові таборові заняття — виконувати різні служби й таборові діловодства. А вкінці матиме змогу стати членом проводу табору. А найвимовнішим виявом виховного впливу на таборовика є фізична праця в таборі. Вона дає можливість “зміряти” зусилля таборовиків і порівнювати з виконаним давніше, — вона є очевидним слідом, що відразу кидається в очі, кожний може її оцінити. Вкінці стає вона й предметом спільних розмов у після-таборовому житті, стає важливим спомином з табору.

Таборові форми. Зберігання та досконалення таборових форм має теж непересічні вартості в таборовому вихованні. Тут підмітимо декілька з них. Форми таборової суцільности, плекання єдності: ранній звіт, піднесення прапора, співання молитви й гимну, відчитання наказу і звіт — все це не тільки усцільнює організаційну структуру табору, але в першу чергу витворює спільність почувань та думок.

Поздоровлення, формули зголошень при передаванні й перейманні служби, стійок, відмаршу до зайнять; таборовий однострій — це дальші чинники, що затісняють вузли взаємної пошани та почуття приналежности до одного й цього самого духового гурта.

Вкінці форми таборової обрядовости: зберігання традицій подиноких таборів, улаштування таборових ватер — свят-

кової, веселої чи прощальної — це не тільки спогад і романтика, але й конкретний чинник, що ушляхетнює й скріплює душі та почування юних таборовиків.

Лектура. Здавалося б, що в житті на лоні природи, в постійному русі, змаганні й тілесному зусиллі немає часу на лектуру. Так, багато часу немає, але на таборі юнак найкраще приймає прочитане, навіть, коли це робить прихаштем і в дуже короткому часі. Його ум є свіжий, а душа готова приймати щораз то нові враження й перетворювати їх а невідлучну власність.

Через те провід табору звертає велику увагу на зміст таборової книгозбірні. Там мусять знайтися найкращі виховні твори, повісті й оповідання.

Зокрема слід звернути увагу на таборову читальню, що в ній таборовик найде відповідні часописи й журнали.

Але таборовики не тільки читають готове, вони хочуть самі творити, і найкращий вияв їхньої творчости — це, безперечно, редагування та видання таборової газети. У ній таборовики передадуть не тільки свої душевні переживання з табору, але й викажуть свою помисловість, поетичний хист і фантазію.

Інструктор-впорядник у таборі є перед великим, важливим і відповідальним завданням. Це головне на нім спирається практичне переведення виховної праці з таборовиками. Він має найбільше нагод приставати з таборовиками, і він є для них тим “старшим братом”, а водночас взором до наслідування.

Завдання перед ним велике, але й почесне не менше.

Через те впорядник мусить бути для свого довілля непересічною особистістю; мусить мати впорядницький хист, знання, добру волю, амбіцію доконати великого діла.

Мірою його вартости буде завжди спосіб, у який він відноситься до таборовиків. Це важка вмільість і не легко її вивчити. Основою цієї вмільости будуть передовсім: самоопановання, спокій, повага й справедливість.

Правдивий впорядник вміє вчуватися в душевні переживання таборовиків, істинково відчуває їхні бажання, а це дозволяє йому вміло піклуватися таборовиками, уникаючи як і надмірної суворости, так і розніжнювання.

“Вогні”, квітень 1938 року.

ШЛЯХОМ ДО ЩАСТЯ, СЛАВИ Й СВОБОДИ

А ватра, що горить — над Дністром та ген там у високих Карпатах на Соколі однаково палає і гріє, однаково сипле золотим полум'ям, однаково спалює пліснь і гниль, що нею могли б обрости наші серця.

І всеодно — чи вікове рабство та підлоту змиватимуть хвилі рвучкої бурхливої Лімниці, чи могутнього суворого Дністра...

З давніх хронік.

Юнаки над водою

Досвіта виходжу із свого житла й іду впрост у напрямі: північ — північний схід. Іду межами, сінокосами й лісами. Іду ранніми росами й надбережними мокляками. Іду холодними мряками... Минаю шляхи й людські оселі, придорожні статуї і дороговкази. Іду, — і ніщо не в силі спинити мене в мойй мандрівці: бо хочу зустрічати ранок, — ген, далеко в тому напрямі, — в дністровому ярі, в місці, де життя пульсує молодістю, юнацькими поривами, — юнацьким сміхом і зусиллями. Воно, — оте гамірливе юнацьке життя манить мене до себе, вабить, чарує, — пориває за собою...

Я прийшов на край великої води, яка бурлить об берег брунатною хвилею — по нічній бурі. То — Дністер... Ген далеко, за бурхливими, несупокійними хвилями темною краскою зелене дубовий ліс, а збоку притулились до нього білі берези. Туди хочу дістатися. Там, — під густими, повикручуваними конарами зелених дубів хочу відсвіжити спогади про друзів праці минулих літ. Туди мене манить... Але несупокійні хвилі вперто боронять переправи. Невже ж не дістанусь туди? Невже ж, ніхто навіть не розкаже мені казки зеленого ліса? Я вирішив ждати. Може хто надпливе човном, то pomoже переправитись на той бік. Аж ось, — постать сільського хлопчини мелькнула між брунатними хвилями. Він плів човником попри сам берег, горі рікою. Я радісно кликнув до нього: "Гей-а-гей! А подай човен! Я переправлюся!" Хлопчина пристанув, — а далі відохнувся від берега і поплив просто на мене. А коли причалив

до берега, підплив до мене, у весь ріст станув у човнику і сказав:

— О, я зараз пізнав вас по голосі. А тепер пізнаю і з обличчя, — так, це ви. Хоч ноша в вас не та, що була колись, минулими роками. Тому п'ять літ ви жили в ось тому дубовому лісі в палатках з зеленого полотна. Ми в селі все згадуємо вас і тих, що були з вами. Від вас приходили до нас, у село, до читальні, вчили нас — неграмотних — читати й писати, давали нам такі гарні книжки, — ваш лікар лікував наших недужих дітей, і давав їм ліки, — а ваші жінки, що прийшли після вас, вчили наших мамів варити.

Вечорами, в неділі, ми заходили до вас на вечірні вогні і слухали, як ви співаєте. Те все було дуже гарне і ми не в силі того забути. Ми живемо тим життям, яке ми в вас підгледіли. Кожного літа ми глядимо горі Дністром, чи часами не надпивете, — але за ті довгі літа переплило обік нас багато ріжних людей, але ваших між ними не було. Вкінці ви приїхали, — ціле село буде вам дуже раде. Ви дуже багато нас навчили, але багато літ минуло від того часу, і ми хочемо почути від вас знову слова потіхи і розради...

Над берегом, під крутою стіною Дністрового яру примістився хлоп'ячий, водний табір КВОМ-у. Там живуть юнаки, що майже цілий день, лиш в коротких плавках бродять Дністровими плесами, — (хоч холодна вода сягає і морщить тіло); вони добре збудовані, — з тугими раменами й плечима, — (хоч, ще з виду молоденькі), осмалені бронзом на цілому тілі й обличчі, — (а здається, що тут цілими днями ллють рясні дощі), і з усміхом білих зубів в гостро закроених устах, — (недаремно постійно їдять чорний, разовий хліб, і гречаний куліш).

Мешкають, себто ночують, в наметах з грубого, сірого брезенту, — що їх самі собі побудували в пів-колі, на площі під крутою стіною яру. Як тільки соняшні промені проб'ють темінь ночі над верхів'ям берізок, які мають кору таку білу, мов клапті весняного снігу на чорноземі, й лагідно зелені, дрібні листки, — мерехтливі, мов крильця метеликів, — а вже один із них стає під високим стовпом, що вкопаний на середині площі (вони звуть його "маштом"), і свище сиренкою, — тричі, з цілої сили. Тоді в наметах ворухнуться накривала, юнаки визирають крізь широкі отвори вхідової стіни наметів, надслу-

хують свистки і коли третій прогомонить у бічному ярі, — миттю вискакують з наметів та уставляються на площі, лиш в плавках, один обік другого в рівному ряді. Один з-поміж них стає перед рядом і виконує чергу правильних рухів частинами свого тіла.

Він викидає руки й ноги в бік, вперед і вгору, крутить кадовбом, — не переміну вліво й вправо, присідає, підстрибує, крутить ногами, повзе по землі, — а далі пнеться вгору ливною на грубий стовбур і спускається вниз. Вкінці розбігається пісковим берегом, вибігає на дошку, що пружиною повисла над хвилями Дністра, й кидається стрімголов у воду. Лиш руки викидає вперед, а ноги лучить разом. А коли тіло досягає води, тоді чути лиш один удар, мов би хто сокирою вдарив об сухий пень; а на воді піняться білі бульки й хвилі колами б'ють об берег. Кожний з ряду, водночас, наслідуює його в тих усіх рухах, а відтак по черзі розбігається пісковим берегом, раз підстрибує на пруживій дошці, зависає на мент в повітрі — і головою “робить кола на воді”. На даний знак юнаки вилазять з води, — там кожне зайняття має свій початок і кінець, та всі виконують все разом, а далі натирають своє тіло долонями і одягаються в однострої. А коли вже всі мають лискучі черевики на ногах, а гранатові берети перехилені над правим ухом, тоді стають в дворяді, десять кроків від щогли, лицем до нього.

За хвилину, з одного намету виходить найстарший між ними, — великий у них досвідом і повагою; стає перед рядами, а очі всіх звертаються на його обличчя і ніхто не рухне повікою. Тоді він каже принести з намету жовто-блакитне знам'я і підняти його ген-високо на сам вершок стрункої щогли, — щоб всі, що будуть пливти за дня долі рікою, хто б вони не були, бачили і знали, що на тій площі живуть юнаки, які вірять в кольори свого знам'я, шанують їх і як зайде потреба, будуть боронити їх з усіх своїх сил. Ті, що в рядах, складають на це своє приречення піснею-гімном, — під час цього жовто-блакитна барва пнеться вгору рівним стовпом, хвилюючи на вітрі. Відтак найстарший каже молитися і всі, знявши берети, держать їх у лівій руці та співають молитву, — щоб Бог зберігав їхню Вітчизну. Після молитви, крайній з першого ряду виступає наперед і читає всім з чорної книжки, чим вони будуть займатися впродовж цілого дня, хто буде пильнувати ла-

ду й чистоти в таборі, хто прибав до них, а хто відійшов, хто буде помагати кухареві в кухні і хто був між ними попереднього дня добрий, а хто був злий. Те все він читає в імені того, хто є між ними найстарший, — а всі слухають його приказів, дивляться бистрим зором в його обличчя і випинають вперед грудну клітку, а п'яти лучать разом, — то є в них ознакою послуху й карности. Відтак розходяться до зайнять, які були списані в чорній книжці.

Чотири юнаки, — Мантик, Цьвяк, Цюк і Квак зорганізували водний табір над Дністром. Ніби-то нічого такого великого й трудного, але якось так склалося, що власне вони, а не хто інший його зорганізували, — хоча багато хлопців “вештається” по “нашому” світі. В тім і є їхня заслуга. Вони “роздобули” три великі намети і три малі, два каюки (їх самі зробили разом з іншими цікавими хлопцями), підшукали площу під табір, “винишпорили” старі кітли до варення, піонерське знаряддя, сигналізаційні прибори тощо. До них пристало ще тринадцять інших юнаків. Вони привезли дарабу з будівельним матеріалом, ще три каюки (також два власної роботи), охоту до праці, багато радісного гумору, — і “каригідний” наліг до репетки.

Мантик був комендантом табору, все мусів припильнувати і за все відповідав, крім цього вчив рятівництва й санітарної служби, а ввечері вів гутірки. Цьвяк був обозним, і “везнайка” від картознавства, “помірів на око” і “так через ріку”; від теренових вправ, піонерки, тоборових уладжень, будівельних матеріалів; від пилок, молотків і “цьваків”. Цюк варив добрі зупи “на сметані”, гречаний куліш, риж з сливками, галушки з сиром, видавав репетки, і загалом дбав про “паливо” для добрих настроїв у таборі. Квак скуповував з цілої околиці, — хліб, бульбу, молоко, муку, сир, — і взагалі те все, що лиш забаглося Цюкові. Інші юнаки гарцювали, — виконували прикази, виучували таборові вмілості, плавали, їздили каюками, мандрували сүходіллям, вилазили по ливні, “шміракували”, — і взагалі вчилися того всього, що є потрібне юнакові, щоб вміти приказувати другим юнакам. А передовсім набирали з води й землі, з сонця і бур, і ігор і змагань, з карности й гутірок, — сили тіла, гарту волі й характеру, та жертвенної любови до своєї Батьківщини.

А коли вечірня ватра горіла, тоді селянські хлопці лежали довкруги табору і як колись, давніми роками, зорили і слухом слухали, як з радісною піснею родилося нове життя...

Мандрівник

"Вогні" ч. 1-2 вересень-жовтень 1935.

ПРОСИМО ВИБАЧЕННЯ

У числі 69 "Пластового Шляху" за місяці липень-грудень 1983 р. вкралися деякі прикрі помилки, за які прохаємо вибачення.

1. На сторінці ч. 4 у споміні "Другові пл. сен. кер. Ярові Гладкому у 75-річчя з дня народин" автором не є як подано під час технічного оформлення д-р Л. Макарушка, а пл. сен. Мирон Ганушевський. Підпис д-р Л. Макарушка повинен бути на ст. 6 після дати 25-го липня, 1929 року".

Автора спомену просимо вибачення за цей недогляд при ломці журналу.

2. У звітненні на ст. 56-57 п. н. "Відзначили 75 років з дня народження Яра Гладкого має бути о. Іван Лецишин, а не о. Т. Лецишин, а образ св. Юрія був кисти мистця "Чорноморця" пл. сен. Ярка Козака, а не як подано помилково пл. сен. Юрія Козака.

ПРОСИМО ДОПОВНИТИ

В "Пластовому Шляху" ч. 1 (64) було поміщено у "Хроніці" репортаж із відвідин Пластової Оселі "Новий Сокіл" та літніх таборів, що там відбувалися у липні 1981 р.

Із пластових кіл Бюфало звернули нам увагу, що в тому дописі є певні неточності й браки, коли мова про історію "Нового Сокола". Відповідає правді, що пл. сен. М. Борачок був ініціатором і організатором закупу Пластової Оселі. В роках 1951 і 52 він був адміністратором тої оселі, але вже від 1953 року не мав ніякого відношення до розбудови і організації пластових таборів, а все це спочивало в руках Окружної Таборової Комісії, яку очолювали інші пластові сеніори. Першим головою ОТК був пл. сен. М. Приймак, а згодом довгі роки головував пл. сен. Б. Пашковський, який і причинився у великій мірі до розбудови оселі.

НАШІ ВТРАТИ

†

ТІ, ЩО ВІД НАС ВІДІЙШЛИ

Пл. сен. керівн. Павло КЛИМ, член куреня УПС ім. Войнаровського довголітній співробітник ГПБ для збирання причинків до історії Пласту, член пластового проводу в Аргентині, перебував останні роки в Чикаго, де й помер 15-го липня 1983 року;

пл. сен. Ярослава ЛЕВИЦЬКА, член Пластової Станиці в Нью-Йорку, дружина сл. п. пл. сен. Мирона Левицького, довголітнього співробітника Крайової Пластової Старшини з-ЗСА, померла 9-го серпня 1983 р. у Нью-Йорку;

пл. сен. Лев ШТИНДА, член Загону "Червона Калина", визначний спортовий активіст на Рідних Землях, співосновник та перший отаман Спортивно-вишкільних таборів на "Вовчій Тропі", братчик і генеральний підскарбій Загону "Червона Калина". Помер ненадійно 5-го вересня 1983 р.;

пл. сен. Володимир НМЕТИК, пластовий і громадський діяч, помер 8-го липня 1983 р. у Торонті, Канада на 81-ому році життя;

пл. сен. Євгенія ОНУФЕРКО, член 7 Куреня УПС ім. Войнаровського, довголітня новацьна виховниця і гніздова. Згинула несподівано в автомобілевому випадку у Філядельфії 16-го вересня 1983 р. на 77-ому році життя;

ст. пл. Христя МИСЬКІВ, член Пластової Станиці в Ньюарку, ЗСА згинула трагічно в автомобілевому випадку 3-го листопада 1983 р. на 21-му році життя;

пл. сен. Олександр МАЄВСЬКИЙ, член Загону "Червона Калина", помер несподівано на 50-му році життя, 6-го листопада 1983 р. в Нью-Йорку;

пл. сен. проф. Роман МІХНЯК, член 7-го Куреня ім. Войнаровського, член курінного проводу, член Управи Пластового Музею. Улюблений учитель і виховник. Помер на 93-му році життя 12-го листопада 1983 р. в Клівленді, ЗСА;

пл. сен. нер. Володимир ХАМУЛА, інженер, член 3-го Куреня УПС "Лісові Чорти", член курінного проводу, колишній станичний Пластової Станиці в Нью-Йорку, почесний член Пластової Фундації в Нью-Йорку. Помер після довгої і важкої недуги на 75-му році життя, 23-го листопада 1983 р. в Кергонксоні, ЗСА;

пл. сен. д-р Антін ЖУКОВСЬКИЙ, член 1-го Куреня УПС ім. С. і О. Тисовських, визначний суспільно-громадський діяч, довголітній провідник українського життя в Північній Дакоті, лікар. Помер після довгої недуги на 79-му році життя 8-го січня 1984 року в Дітройті.

З пластового життя

пл. сен. Евстахія Гойдиш

У ВІДВІДИНАХ ПЛАСТОВОЇ РОДИНИ В БУЕНОС АЙРЕС

День 24 грудня 1982 р. в саме навечер'я Різдва Христового за новим стилем я опинилася на летовищі Кеннеді, щоб відлетіти о год. 7:30 ввечері у відвідини до пластової родини в Буенос Айрес.

Темна ніч прикрила землю, коли наш літак вилетів у далеку дорогу. Перша його зупинка була в Маямі й після години перерви почалася дальша довга й монотонна їзда. Точно о год. 12-й ночі в літаку погасли усі світла і за хвилину ціле нутро літака покрили золоті, срібні і зелені зірки. Задзвонив дзвінок і вийшла одягнена в біле дівчина з кошем, повним подарунків для дітей, а за нею "Папа Ноель", що їх роздавав. Настала радість, люди колядували й склали собі побажання, на візках привезли шампанське і солодощі. Але після того знову настала тиша і мені здавалося, що ніч не хоче нінчатися.

Щойно о год. 10:30 наступного дня ми причалили на летовище в Буенос Айрес. Після усіх формальностей зблинаюся до виходу й шукаю знайо-

мих, а особливо голову КПС в Аргентині пл. сен. Віктора Агреса, що обіцяв приїхати по мене на летовище. Нараз серед людей завважую дітей в новацьких одностроях — та ще тримають квіти. Значить, це вони... Підходжу ближче і пізнаю Марусю Литвин, що була свого часу в Північній Америці, а далі пізнаю Юрна Федина, якого в жовтні бачила в Торонті на СКУМО, а біля них ще більше пластунів, пластунок батьків з Пластприятю. Я була здивована. У них Різдво, а вони не жаліли часу й труду, щоб мене зустрічати на летовищі. Знайомимось, вітаємось й ідемо відразу до української католицької катедрі на архиерейську Службу Божу. Хоч до катедрі доволі великий шмат дороги, час минає скоро за щирою, невимушеною розмовою. Я відразу почуваюся серед них немов би ми були знайомі від довгих років.

Приїжджаємо до катедрі вже в половині Служби Божої, яку відправляє ієрарх Аргентини Владина Андрій Сапеляк в асисті п'ятерох священників. Українська Католицька Церква Святої Покрови в Буенос Айрес ще відносно дуже нова церква. На самому вступі до церкви завважується прекрасну мозаїку запрестольного образу роботи покійного вже українського мистця Бориса Крюнова. Сила того образу така велика, що кожного, хто погляне на нього, він зворушує. В катедрі співає вперше новозаснований мішаний хор. Серед співаків є багато пластунів, м. і. голова КПС Аргентини, і тому саме він не приїхав на летовище мене вітати. Усі люди в катедрі співають колядки. Напиви такі рідні, такі близькі моєму серцю, а ще ріднішими були обличчя сивоголових бабусь і дідусів, які приязно до мене усміхалися. Зразу впізнали, що я не з Аргентини, бо приїхавши прямо з літана, не мала часу переодягнутись в літній одяг, а температура була 103° Ф. Мені здається, немов я приїхала десь в рідні сторони, лише немає снігу й холоду, що в нас пов'язані з Різдвом.

Пластуни завели такий звичай, що після Служби Божої на Різдво усі пластові улади, батьки з Пластприятю і дехто з української громади збираються під розлогими деревами перед катедрою і в колі вітають зі Святами Різдва і Новим Роком свого Владину. Так було й тепер. Голова КПС пл. сен. Віктор Агрес привітав Владину, а при тому представив мене та попросив до слова. Я привітала Нир Андрія від Начального Пластуна, усіх пластових проводів та від цілої пластової родини в ЗСА.

Було вже по полудні, коли ми доїхали до дому панства Ільницьких, де я мала перебувати. Господарі — подруга Ася і друг Ростислав зустріли мене на порозі своєї білої хатни, що стала на тих кількох днів місцем мого фізичного і душевного відпочинку та джерелом знання про Аргентину, про життя і розвій Пласту в тій країні, а також і розвиток української громади в Буенос Айрес. Обое господарі пластуни, пл. сен. Ростислав, тепер голова Крайової Пластової Ради, вступив до Пласту ще в 1920 році, а від старшого пластуництва по сьогодні належить до куреня "Лісові Чорти". Подруга Ася це член куреня "Ті, що греблі рвуть" також від молодих років. Про моїх господарів висловлювалися усі пластуни, без різниці віку надзвичайно гарно. Інж. Р. Ільницький поза своєю фаховою працею лісового інженера завжди цінався мистецтвом,

а тут почав багато малювати, виявляючи у своїх картинах тугу за рідною землею. Він артист з душі й серця, не лише в малярстві, але танож у своїх картинах. Тепер він мав виставну своїх картин з нагоди 70-річчя Українського Пласту. Усі виставлені картини подарував для Пласту, щоб дохід з їхньої продані ужити на розбудову пластового дому в Буенос Айрес.

Після гостинного обіду я одержую "наказ" переспатися кілька годин, тому, що ввечері зійдуться всі члени КПС і КПР до дому моїх господарів на дружні пластові наради. Тригодинний сон привернув мені дещо захитану довгою подорожню і зміною температури енергію. Справді увечері зійшлися всі до дому друзів Ільницьких і почалися щирі розмови про те, що нас займає, про обставини, в яких живе і розвивається Пласт в Аргентині, про їхні і наші турботи, вони є ті самі, що в нас: як передати молодому поколінню любов до свого рідного, як зберегти мову, як зберегти молодь для української спільноти. Девалюація аргентинського гроша і остання війна на Фалькляндських островах вичерпали країну, а Пласт, що не має від нікого помічі, найшовся в тяжкому матеріальному стані. Зате в аргентинських пластуни є гумор, є оптимізм і є велика співпраця. Там дійсно це гасло "один за всіх, всі за одного" має вислів в житті Пласту. Майже усі пластуни без винятку мають високу освіту. Школи й університети оплачує держава, а наша молодь солідно над собою працює і здобуває високі професійні та наукові становища. За їхню особисту культуру їх цінують і радо приймають на відповідальні місця, хоч про працю не легко.

26-го грудня в гарячу неділю після Служби Божої їдемо вполудне з головою КПС Віктором, його дружиною Христею і дітьми на українську оселю, яка належить до товариства "Просвіта", а називається "Веселна". У друзів Агресів є 4 діточок, яких імена починаються від літери "А". Всі говорять прегарною українською мовою, й їдучи на оселю, виспівують усі коляди та відбувають "пробу" на Пластову Ялинку, яку підготовляє подруга Христя з поміччю інших.

Оселя "Веселна" гарна, велика посілість, добре загосподарена. Є велика площа, на якій відбулася "Вільна Олімпіада Української Молоді", є великий басейн, що день гарячий, то в ньому було багато молоді. Друг Віктор знайомить мене з господарями. Всі вони дуже ввічливо показують усі їхні надбання. Гарна та оселя. Серед дерев стоїть величній пам'ятник, присвячений чотирьом героям: Петлюрі, Коновальцеві, Чупринці і Бандері. Людей на оселі зібралось багато. Підходять до нашого стола, частують усім, що привезли зі собою. Несподіваний дощ перервав ту милу зустріч і ми разом з родиною голови КПС повернулися домів.

Понеділок 27-го грудня Друзі призначили на мій відпочинок. Тож відпочиваю у розкішному городі за хатою, а в хаті переглядаю безліч книжок і мистецьких видань, приміщених серед прегарного устаткування.

У вівторок 28-го грудня оглядаю стару частину столиці Аргентини. Показує мені її ст. пл. Ірина Турчак, професійна провідниця туристів. З нею ще

дві юначки Павля Балук і Оля Гавдяк до товариства, щоб було веселіше в чвірку.

Столиця Аргентини начисляє 3.000.000 мешканців, місто розкинулось на приблизно 200 квадратних кілометрах над срібною рікою Rio de La Plata. Ціла країна має близько 26.000.000 мешканців, з чого біля 300.000 українців. Від довшого часу уряд Аргентини є в руках війська. Служба військова для мужчин обов'язкова. Кожний здоровий юнак між 20-22 роком життя мусить відбути військову службу.

Місто має вісім університетів, а все навчання оплачує держава. Тут є 485 державних каледжів, 148 публічних бібліотек, 70 музеїв, 130 мистецьких галерій, 4 телевізійні станції, 70 театрів, 17 спортових площ, величезний ботанічний і зоологічний городи. Є міський парк "Палермо" з ріднісними родами дерев і гарно плеканим рожаним городом. В ньому статуї визначних постатей Аргентини, як танож визначних людей світу. У парку на дуже престижному місті стоїть пам'ятник Тарасові Шевченкові, що поставлено його в 1971 році.

Моя провідниця веде мене на площу Plaza de Mayo. По середині площі високий пам'ятник, а по чотирьох сторонах площі збудовані одні з найвизначніших історичних будівель столиці. На цій площі відбуваються усі великі зібрання населення й усі маніфестації.

Оглянувши центр міста, їдемо тансівкою до старої дільниці міста, що називається The Boca. Своєю історію починає вона від 1800 р., коли сюди заплив перший моряк, емігрант з Європи. Вона оригінальна своїми кольорово розмальованими домами, над заливом ріки. В тому місці вперше побудували трамвай, що лучив дільницю Boca з площею Plaza de Mayo.

В Аргентині дуже почитують Матір Божу і св. Мартина. Буенос Айрес має метрополітальну католицьку натедру, а крім того 210 католицьких церков. В місті панує загально еспанська мова, хоч воно є космополітальним. Там можна знайти публікації різних мов світу, а в довіднику про столицю подають, що є книжки, друновані українською мовою. Місто прегарне, надзвичайно чисте і має характер європейський.

Українська молодь, що народилася в Аргентині, є патріотично наставлена до своєї країни, але рівночасно є свідомо свого українського походження, дорожить і гордиться ним. На доназ наведу розмову з моєю провідницею ст. пл. І. Турчак. Після оглядин міста, вона, прощаючи мене, жалувала, що не може довше бути зі мною, має багато справ, бо незадовго одружується. Коли я запитала її з ним, вона, мило усміхаючись, відповіла: "Подруго, я дуже люблю Аргентину, але одружитися можу тільки з українцем".

Ввечері я зустріла друга Віктора і його дружину і ми пішли разом вечеряти. Мене дивувало, що хоч в країні 240% інфляції, ресторани переповнені, а на обличчях людей не бачиться пригноблення. Мені пояснили, що люди вже привикли та живуть сьгоднішнім днем, не думаючи, що буде далі.

29-го грудня їдемо з подругою Асею оглядати дільницю, де живуть вони. Їдемо тим разом автобусом, а ввечері везуть мене на зустріч до креди-

тової кооперативи "Відродження" та до товариства "Відродження", які містяться у своїх центральних домівках при вулиці Маза 144. Будинок гарний, великий, в якому крім приміщень на потреби кредитівки, є величезна зала зі сценою на виступи, та кілька залів на засідання. Будинок має кооперативні приміщення, де живуть українські родини. Показують мені їхні надбання і розказують про працю і безперервну боротьбу за краще завтра не для себе, а для дітей. У "Відродженні" зібралось близько 25 осіб. Пані з організації приготували прийняття. Мені добре між ними, а вони слухають моїх розповідей уважно. Особливо цікавлять їх справи, що торнаються української проблеми в діаспорі, головні успіхи нашої молоді у вільному світі. Вони високо цінують Український Пласт і їхні діти в більшості належать до нього. Після вписання в пропам'ятну книгу прощаємося сердечно, а мені жаль їх залишити.

Ідемо з подругою Марусею Литвин і другом Віктором Агресом до ресторату, і я, думаючи, що ми в трійку засядемо, щоб обговорити "Пластову ялинку", яка є нульмінаційним пунктом моїх відвідин, незвичайно здивувалась, коли застала в ресторані 16 членів КПС і КНР, які ждуть на мене. Того вечора не забуду ніколи. Він був повний гумору, доброти і беззастережного взаємного довір'я. То був справді пластовий вечір і справжні пластуни!

30-го грудня приїжджають до мене ст. пл. Юрно Ромчик і юначка Павля Балук, студентка 1-го року католицького університету, яка прекрасно володіє обидвома мовами. З ними їду оглядати нову частину столиці, де сонцем залиті вулиці б'ють крізь місто, перетинаючи старі, круті вулички давнього міста. Молоді друзі показують мені дім америнанської амбасади, де жовніри постійно тримали стійку під час конфлікту з Великою Британією, а тоді автомобіль звертаємо на дорогу, що веде вздовж ріки.

Зближався вже вечір, коли ми приїхали до Пластового Дому, де на мене чекали члени КПС і КНР. Пластовий дім при спокійній вулиці, отінений деревами. Дім куплено фінансами пластунів і української громади Буенос Айрес з великою допомогою пластунів з цілого світу, особливо Канади, що зібрали на ту ціль 10.000 канадських доларів. В домі є кімнати на сходинах всіх урядів, є кухня, а за домом велика площа, що на ній колись стояв старий дім. Пластуни розібрали його і з тої цегли збудували високі мури, що відгороджують дім від вулиці. Це все зроблено під фаховим наглядом пл. сен. В. Агреса, який має будівельне підприємство. Площа біля дому служить на спорт і на мистецькі виступи. Сідаємо під пластовою лілеєю і говоримо про все. Друг Віктор — голова КПС — розказує, що вони тепер не спроможні платити зобов'язань до ГПБ, ані передплачувати журналів. Ще в 1980 році КПС Аргентини вив'язувалася зі своїх зобов'язань, а сьогодні навіть занушити лілейки є великою трудностю. Про вислання представника Пласту до Німеччини на закінчення 70-річчя Пласту нема що й думати. Слухаю про різні проблеми, і про те, що треба направити дах у домівці, і як робити, щоб затримати молодь при українстві, і про те, якою загрозою на майбутнє є мішані подружжя. Більшість з того, це ті самі проблеми, що в нас та в інших країнах, тільки що складаються при дещо змінених зовнішніх обставинах.

Говорили друзі з Аргентини і про те, що часами треба відзначити пластунів з далених країн, бо вони працюють в дуже тяжких обставинах, і коли б головний провід відмітив їхню працю, може було б легше поборювати труднощі та заохочувати до дальшої праці.

По нарадах заїхали ми до товариства "Просвіта", яка є однією з найстарших українських організацій, заснована ще в 1924 році. Будинок "Просвіти" гарний, великий, мають у ньому кредитівку. Колись в "Просвіті" була народня школа, сьогодні вже її немає. Українознавча школа є лише при католицькій катедрі, де учителями переважно пластуни.

"Просвіта" має дуже гарну бібліотечку, велику конференційну залу для нарад, в якій на видному місці висить прегарно виконаний портрет Романа Шухевича-Чупринки. Пані з об'єднання "Просвіти" приготували перекуску. Зібралася їх велика громада. І знову пішли розмови про все, що їх найбільше цікавить і що їх турбує. Я слухала уважно, а вони питали мене про українські обставини в Північній Америці, про українську громаду і про українську молодь. Ціла розмова точилася докруги того самого питання: що буде далі? Пізно вночі повернулася я до своїх господарів.

На закінчення старого року далеко від своїх рідних я найшлася в дуже сердечнім товаристві родини друга Віктора і подруги Христі. Були там і батьки її, були друзі, рідні, а з ними група дітей різного віку. Вечір проходив в милій, родинній атмосфері, а з ним останні години 1982 року. Ми вечеряли на просторій терасі на 7-му поверсі їхнього мешкання, ніч була гаряча, небо зоряне, а великий місяць повис, як велика жовта куля, на темному небі. Розмови велися на різні теми. Батьки Христі згадували перші роки в Аргентині, які не були легкі. Але вони зберегли своїх дітей, дали їм високую освіту й становища, а тепер діти виховують їхніх внуків. Я подивлялася поведінку присутніх дітей в часі вечора. В їхню розмову не замішалось ніодне чуже слово, ніяких голосних розмов чи непослуху. Справді, та родина може бути прикладом для інших.

Найбільше уваги того вечора присвячено "Пластовій Ялинці". Всі були до неї готові, тільки в радіо заповідали дощ, в який ми ніяк не хотіли повірити. "Пластова Ялинка" має відбутися під голим небом на пластовій площі.

12-та година... Ціле місто ожило, ракети вистрілюють у темне небо, крик, трублять гудни, барабани. Минув 1982 рік, який приніс Аргентині багато несподіванок, некорисних для населення й держави.

Новий рік застав мене в моїх друзів Ільницьких. Не хочеться мені повірити, що за день буду вже покидати цю гостинну хату та нових пластових друзів, від яких я зазнала стільки тепла й доброти.

Збираємося й під насупленим небом їдемо до пластової домівки. Там вже зібралися усі, як один. Працюють, ставлять столи і накривають до "Святої вечері" та ждуть гостей. Перед програмою їдемо до католицької катедри на Службу Божу. Вже в дорозі починає йти дощ і бачимо пластунів, які зносять все "добро", приготоване для "Пластової Ялинки", в церковну залу. Бачу голову КПС, як босий, з підноченими штанами, зносить з авта столи й

лавки — і в одну мить зала готова на прийняття гостей. Службу Божу відправляв Владина Андрій Сапеляк. Пластуни, починаючи від новацтва до сеньйорату, стоять по середині церкви "гусаком", і більшість з них приступає до св. Причастя.

Сноро після Богослужби церковна зала почала наповнятися гістями. В точно означеному часі голова КПС вітає Владину Андрія, мене як голову КПС в США і представників організацій, гостей та батьків пластової молоді. Після привітання друг Віктор попросив мене до слова. На залі була цілновита тишина, як я почала привіт словами: "Я приїхала до Вас, як приїжджається до своїх рідних і дорогих, щоб разом з Вами відсвяткувати ту традиційну "Пластову Ялинку" і поздоровити Вас старохристиянським привітом "Христос Раддається". Після закінчення свого слова я передала подарок від КПС в США у формі 500 америнаських доларів, а від родини пластунів Мілянчиків 25 дол. на потреби пластунів в Аргентині. Учасники нагородили цей жест рясними оплесками.

Почалася програма "Ялинки". На тлі настроєвої музики пластуни виконували свою програму, яку підготувала подруга Христя Агрес з поміччю пл. сен. Марусі Литвин, пл. сен. Оксани і Маріяна Білинських і пл. сен. Марусі Липинської, пл. сен. Гені Павлишин та багатьох інших.

До голови КПС пл. сен. Агреса підійшли новачата і просили його запалити три свічки: одну для українських дітей в Україні, другу для всіх пластунів у світі, а третю для пластової родини в Аргентині. Далі в дуже добре підібраній програмі різдвяних віршів, переплітаних колядками, проходила "Пластова Ялинка". Багато радості приніс глядачам "Вертеп". Все було виголошено бездоганною українською мовою, а публіка нагороджувала малих акторів щедрими оплесками. По закінченні програми актори з "Вертепом" і Вифліємською зіркою прийшли привітати Владину і почесних гостей, а відтак вітали усіх присутніх на залі та бажали їм веселих свят.

Після мистецької програми голова КПС просив Владину поблагословити профору і почалася Свята Вечеря. На залі було понад 200 осіб, але для всіх були приготовані традиційні наші страви, так як це звичай велить, а подавали їх юнани і юначки.

Під кінець Святої Вечері до присутніх промовив Владина Андрій, підкреслюючи заслуги Пласту за час його 70-літнього існування та передав мені книжечку колядок і щедрівок в його опрацьованні та з його благословенням. Опісля на закінчення програми відчитали вірш, присвячений мені, що його написав Ярослав Назарик.

Програма вже давно скінчилася, але гості ще сиділи й гуторили. Відтак пластуни ще раз зібралися на церковному майдані, щоб попрощати подругу-гостю зі США, бо на другий день вони мали вирушити на пластові табори. Після зливної дощу ніч була трохи холодніша, ніж попередні. На вечірньому небі завис повний місяць, коли станули в колі пластуни зі своїм проводом, щоб заспівати свою пісню на прощання... Жаль було покидати тих друзів, з якими ледве чи ще зустрінуся в житті. Але спомин про них збере-

жеться у моєму серці завжди. У момент прощання я відчувала беззастережну близькість тих пластових друзів, яких ніколи не забувається.

Важко було заснути після того дня повного вражень і з думкою, що вже відлітаю у поворотну дорогу. Насуваються думки — чи треба аж так багато членів Пласту, щоб ідея не пропала? Ні! Потрібно лише пластунів, які вірять в ідею Пласту так, як ось та мала група в Аргентині. Їх же всіх разом лише 150, один курінь юначок, один курінь юнанів і 4 рої новацтва та осередки УСП і УПС. Але в них одність велика. Вони дійсно почуваються як одна велика родина, хоч труднощі з вихованням молодого покоління такі великі, як і в інших країнах.

Вранці пора покидати гостинну хату друзів Ільницьких і ми двома автами їдемо на летовище. Ось ми вже на місці. Яке велике моє здивування, коли там побачила ще більше пластунів усіх уладів, як це було при моєму приїзді. Не хочеться вірити, що ті, які за кілька годин мають вирушити на табір та їхати до нього 1000 кілометрів поїздом 36 годин, мали охоту та найшли час, щоб приїхати на летовище й мене попрощати. Скільки уваги вони присвятили одній особі. А робили це так невимушено, щиро. Справжні пластуни!

За останнім закликом, щоб всідати до літана, прощаємося. Прощаю гостинну аргентинську землю і друзів-пластунів, входжу до літака і за кілька хвилин лечу у напрямі Північної Америки.

Примкнувши очі, збираю всі мої враження з гостини в Буенос Айрес. І тим разом я вже не почуваюся самотною, як тоді, коли в Різдва ніч летіла до них. Я їхала тепер додому з серцем, сповненим чуття пластової дружби, а аргентинські друзі були в тій довгій дорозі постійно зі мною.

Ярослав Орлик

ПРИВІТ ГОЛОВІ КПСТАРШИНИ — ПАНІ Е. ГОЙДИШ

Вітаємо подругу Стасю,
Сьогодні в срібному краю...
Приносимо лілейку нашу
І щиро юність пластову.

У гості просимо, у хату, —
Вже стіл накритий, край у край,
Будемо разом святкувати,
Бо так велить рідний звичай.

Різдво Христове — споминів скільки,
Ялинка, Свята-Вечірній май...
Ввижається під сійвом зірни
Нескорений наш рідний край.

Горять свічки, золотом сяють,
На небі тисячі зірок...
Христа у славі величають
Чарівні співи колядок.

Це наші співи українські
Тані, як Світлеє Різдво...
Старі звичаї прадідівські,
Що нас еднають у одно.

На милий спомин в нас остане
Це свято юне, пластове...
Цей чар колядки разом з вами,
Що час ніколи не зітре.

А на прощання, ждем подати,
Від серця ліву пластову...
Прийшов же час таборувати,
Кріпити душу молоду.

Нас кличуть в мандри сині гори,
І сяйво ватри — пластових проб...
Як серце наше заговорить
Із вашим, сестро, щиро СКОБ.

На Пластовій Ялинці в Аргентині 1. І. 1983 р.

40 РОКІВ НА СЛУЖБІ ПЛАСТОВОГО НОВАЦТВА

Мабуть мало серед нас є таких, що не знали б, хто такий Старий Орел. Тим небагатьом виявимо, що ним є колишній голова Уладу Пластового Сеніорату (1974-1977 рр.) — пл. сен. керівн. Теодозій Самотулка. Чому його так звуть? Надали йому це пластова ім'я в "Орлиному Крузі" поверх 30 років тому друзі, провідні виховники новацтва, залишаючи собі назву "Сірих Орлів". І так, маємо тільки одного Старого Орла, під сучасну пору найстаршого стажем у пластовій новацькій системі, якому Улад Пластового Новацтва завдячує свої тривкі основи.

Старий тепер, тоді ще молодий, Орел розпочав працю новацького виховника ще в 1942 році, коли то він був комендантом новацького табору в Галичині (Пасічна) в рамках Виховних Спільнот Української Молоді. Українське новацтво провадив він без перерви від 1943 р. до 1954 р. спершу у Племені Новаків, а згодом в УПН, спершу як референт, а відтак як головний булавний УПН. Двадцять років він повністю віддався новацтву, відсуваючи на другий плян свої особисті справи, включно зі студіями. Проробив він тоді велику роботу, перевів низку вишкোলів новацьких виховників, як також сам був комендантом новацьких таборів. Старий Орел скристалізував УПН, надав йому зміст, структуру, унапрявив діяльність, опрацював новацькі проби, вмілости й ігри. Не один із молодших пластунів сеніорів є випускником новацької школи Старого Орла.

У 1947 р. він довів до створення "Виховної Ланки" при УПН, яка в 1950 р. переорганізувалася в "Орлиний Круг", що гуртує передових новацьких виховників. Він подбав теж про забезпечення праці з новацтвом відповідними друкованими ма-

теріялами. У 1948 р. започаткував видавання журналу для новацьких виховників "Вогонь Орлиної Ради" і був спочатку його редактором. Заініціював видавання бібліотеки ВОР та журналів для новацтва "Новак", а згодом "Готуйсь". Написав і видав такі праці: "Шлях пластового новака" (1946), "Отрок" (1951) і "25-річчя новацького руху" (1955).

Виїзд на кілька років до Швейцарії на медичні студії не перервав його активності в новацтві. Повернувшись у ЗСА, Старий Орел вже в 1959 р. знову з давнім запалом включився у виховну працю. Переїняв знову на короткий час провід "Орлиного Круга" (1976-1980 рр.) і в тому самому часі був Головним Булавним УПН у Головній Пластовій Булаві. Своє знання і досвід у вихованні новацтва, обосноване на студіях психології, він старається передати новацьким виховникам і з тією метою перевів низку вишкোলів новацьких гніздових у Великобританії, Австралії, ЗСА й Канаді. Він також був ініціатором новацьких злетів, які відбулися в 1972 і 1975 рр.

Уважаючи УПН за найважливішу частину Пласту, Старий Орел повний плянів і нових ідей як поліпшити новацьку виховну систему. На цю тему він висловив при різних нагодах багато цінних думок і написав низку доповідей. Журнал новацьких виховників "Вогонь Орлиної Ради" повний його праць. Тепер він турбується уліпшенням правильника для УПН, працює над обоснованням новацького закону та викінчує працю про новацькі табори.

Старий Орел віддав для пластового новацтва найкращі роки свого життя і готовий далі йому служити. Нехай цих кілька слів буде для нього заохотою до дальшого прямування новацьким шляхом. Маємо надію, що Пласт ще довгі роки буде міг черпати новацьку мудрість з багатющого знання і досвіду нашого Старого Орла, чого йому й Пластові бажаємо з цим 40-річним ювілеєм нашого друга.

пл. сен. М. Г.

Листування

ЩО НАС ТУРБУЄ...

Перед нами листи двох молодих матерів - пластунок, що вже обсервують як їхні діти пластують, вони пригадують ще не дуже то далекі часи свого юнакування. Містимо частини тих листів, що цікаві для ширшого загалу наших читачів, а передусім важливі місця у них для тих, хто не раз пригадується над тими самими виховними, завжди актуальними питаннями, і що на них не знаходять відповіді.

Ось що пише одна з пластунок: "... Мала багато вражень з курінного з'їзду. Зараз після повороту з нього хотіла з Вами поділитися. За тих кілька тижнів моє обурення трохи "осіло" і можу спокійніше окреслити свої почуття та думки. Якби не те, що мені так складалося, що не могла бути цілий час нарад, була б набрала відваги й сказала, що я думаю. Але спізнившись, сиділа тихо, і тільки тепер скажу Вам — а саме — що замість майже годину дискутувати чи у правильнику має бути "перша" чи "передова", чи інші небелиці, краще було б якби кожна з присутніх ужила цей час на те, щоб поговорити по-українськи зі своєю дитиною чи внуком. Чи справді у людей тепер так помішані пріоритети? Чи це тільки я так думаю? Не знаю, як у Вашій станиці, але у нас, то ніхто навіть не кине по-українському поза сходами. Як ті сходини виглядають то також питання, бо більшість дітей не знають настільки української мови, щоб нею свobodно розмовляти, а то й інтелігентне речення скласти. Виную за те не Пласт, а батьків, які дають своїм дітям все, що можна за гроші купити, лише жалують для них себе і свого часу, а при тому й української мови. Ті батьки, що клопочуться, щоб дати тій дитині всі можливості для розвою, возити її всюди, щоб зробити з неї українську людину, а не здають собі справи, або є залізниці, щоб почати "від початку", і вдома вкорінити це українство у свою дитину. А щодо того правильника чи інших подібних справ, що їх дискутувалося на

курінній раді, то можна лише запитатися "кому це потрібне?" Мені виглядає немов не бачимо лісу, бо дерева перешкоджають...

Ось, наприклад, у нашій станиці мали "ікс" сходин, номінаційна комісія переконувала людей, благали на колінах і страшенно горді, що пообсаджували екінці всі пости, включно із кількома заступниками станичного. І тепер у звітах до КПС немає ніяких дір. Всі такі горді з себе! А мій малий ще не мав сходин від літа, бо немає впорядника...

Я повинна зробити "ствудію" про дві генерації — Вашу й нашу, щоб дійти до причини — чому Вам вдавалися деякі речі, а нам ні. Наприклад, чому я і мої сестри навчилися говорити по-українськи без проблем з ідіомами, вимовою тощо, а моїм дітям це треба "товкти"? Хоч мої діти між собою (ще тепер...) не говорять інакше тільки по-українськи, так як у моїх батьків було, і ходять до тієї самої школи, що ми, навіть мають багато тих самих учителів і багато тих самих проблем (наші товаришки також не хотіли говорити по-українськи) — і нам та мова якось закорінилася, а їхня на очах зникає, хоча б'ються проти нього як можу. Чому??? — Це для мене таємниця..."

А друга пише свої враження з табору: "Для мене було приємно і боляче повернутися там, де я перебула ціле своє юнацтво і юнацтво. Приємно — бо повернулася до чогось "рідного", "свого", а боляче, бо не було вже тих облич, що були частиною моїх спогадів, не могла знайти стежок, якими ми колись ходила... думаю, що мене розумієте.

Стараюся бачити Пласт очима своїх дітей і здаю собі справу, що мені тяжко жити з "новими ідеями" Пласту. Замість ватер — є вечірки чи забави, замість прогулянки в гори є подорож до "парку забав", замість співу — слухання музики через голосники, замість гребеня і щітки є машинки до кручення і сушення волосся. Зробити збірку триває не 2 чи 5 хвилин, а принаймні 10 - 15 мінут. Не згадую мови, бо в тому ми всі винні! Мої діти задоволені з "такого" Пласту і я до того звикла, хоч питаю себе часто "коли не все так змінилось"? "Чому я цього швидше не завважила? Чому я не кпичала, не заперечувала? З другого боку оправдую себе, що духу часу й поступу не можна спинити. Коли більшість людей задоволені — а я ні, то щось мусить бути зле зі мною. Краще отже відійти, як втікати чи мати негативні спогади..."

Баффало, 30 січня 1984 р.

До

Крайової Пластової Старшини в Нью-Йорку
на руки Голови, пл. сен. Стахи Гойдиш.

Дорога Подруго Голово, Дорогі Подруги і Друзі!

Нещодавно, бо тиждень перед приходом Вашого листа до мене, на телевізійній сітці НБСі — каналі хисло 2, передавалась документальна програма п. з. Дійсні люди ("Ріл Піпел"). Тому, що в цьому році відбуватимуться олімпійські ігрища — зимові в Югославії, а в літі в Каліфорнії, як прилюд до цих світових подій, програма була виповнена місяцями та змагунами тих країн, де вони що чотири роки відбувались.

З особливого зворушення, наповнялись мої очі теплою сльозою, коли під звуки американського національного гимну, зоряний прапор спинався вгору, а змагунові на шию привішували золоту медалю. Зворушений змагун зі шапкою на голові (забув скинути) стояв гордо, а з його очей скапували сльози.

Чомусь цю зворушливу картину, так дуже близьку, порівнюю до моїх переживань, коли у позолочений промінням сонця липневий день (17. 1983 р.) у чистій синяві неба, високо на щоглах лопотіли мої рідні прапори. Синьо-жовтий — прапор моєї Батьківщини — України та барвисті пластові..., а з грудей соток пластової молоді живими устами по широкій площі розливались могутні слова пісні пластового гимну. А згодом, — мов сальвою скорострілів, пролетіло голосне... Слава!... Слава!... Слава!... Гучні оплески маси людей, радість... сердечні вітання... щирі усміхи — побажання. Недаром хтось промовив, — "Такого зворушливого відзначення у нашому Пласті давно не було"...

І справді! Я, мов вкопаний у землю, заціпенілими устами, приголомшений мов підстрілена пташка, стояв непорушно з сльозою в очах, здавалось... ось-ось і впаду долів під напором подій великої хвилини. Та дорогі моему серця сестрички та братчики радісним усміхом, обдаровують польовим запашиним світлом, — приводять до рівноваги духа.

Це ті "чудові Великі Діти", яким я своїм розумом — словом та особливою любов'ю, прикладом, довгими роками на вишколах, наливав їхні серця та душі любов'ю до української

дитини, до рідного народу, до обов'язку та відповідальности. Я вдячний їм за такий, здається скромний, але який могутній, багатий та глибокий вияв сердечности справжнього змісту — приятні сестрички й братчика! Цеж вони, новацтво — діти та їхні батьки від ранніх довгих років праці і співпраці, прозвали мене моєю гордістю — "Братчик Славко"!

Таким я зродився, таким я є... і певно залишусь до останніх моїх сил та здоров'я у праці для добра нашого Пласту, для виконання його завдань, до якого він покликаний.

Прошу прийняти мою глибоку вдячність та подяку — Крайовій Пластовій Старшині, Головній Пластовій Булаві, окрема моя подяка Голові КПС, за вияви дружньої прихильности, за Ваше "символічне відзначення". Бо властиво, не "медалю" на грудях потверджує героя, але медалю відданости скромної, сірої, безперервної праці, що захована в серці, витискає на зовні — погідність та радість духа. І я можу сказати — почувуюсь щасливою людиною! Дякуючи Всевишньому за дари чеснот, якими Він мене обдарив — скромною працею та великою чистою любов'ю до українських дітей, пластового юнацтва, до праці для мого великого народу, для України.

Відчуваю та знаю, що джерело моєї любови до української дитини, до пластової молоді у мене ніколи не висохне.

П.С. Неприйняту КПСтаршиною суму \$50.00 на покриття символічної відзнаки, передаю на пластові видання — "Юнак" і "Готуйсь"!

Мої щирі вітання і побажання успіхів у Вашій праці!
Поздоровляю пластовим — СКОБ! ГОТУЙСЬ!

пл. сен. Ярослав Пришляк — Братчик Славко

БРАТЧИК СЛАВКО НАДІЛЕНИЙ ЗОЛОТИМ ЮРІЄМ

Влітку 1983 року широко відомий новацький виховник у ЗСА пл. сен. Ярослав Пришляк, якого знають численні новачки як "Братчина Славна", дістав від Крайової Пластової Старшини за свою довголітню працю, зокрема на пості коменданта новацьких таборів найвище сеніорське відзначення — св. Юрія в золоті. Глибоко зворушений тим відзначенням пл. сен. Я. Пришляк висловив свої почування у листі до КПС, якого містимо, щоб і читачі "Пластового Шляху" могли запізнатися з його думками з того приводу.

ПІСНЯ ПЛАСТУНІВ НА ЕМІГРАЦІЇ

Український тижневик "Вільна Думка" в Сіднею, Австралія, помістив на своїх сторінках 16-го січня 1983 р. вірш поета Павла Дубова "Пісня пластунів на еміграції", присвячений Пластові в 70-ту Річницю Ювілейних Святкувань Пластової Організації.

Після прочитання вірша, його патріотизм і актуальність змісту викликали глибокі емоції, пробудили пластову уяву, а при цьому ж відразу зродилась думка: як би то було добре, щоб хтось написав музику до цього вірша, тим більше, що автор називає його піснею.

З таким проханням-ідеєю ми звернулись до нашої відомої співачки-композиторки Галини Корінь, прихильниці Пласту.

При кінці березня ми отримали від Галини Корінь відповідь: "Я з приємністю вионала прохання-ідею 7-го Куреня УПС ім. А. Войнаровського і скомпонувала Пісню пластунів на еміграції."

Це є марш на слова Шановного Павла Дубова, написаний для вокального ансамблю в супроводі бандур.

Цей марш пластуни дуже легко можуть співати на два голоси під час походу. Бажаю, щоб ви, дорогі друзі-пластуни, співали його з охотою і запалом". І так зродилась нова пластова пісня.

Подаємо слова й мелодію її в "Юнаку" ч. 5. Сподіваємось, що пластова братія в діяспорі вподобає пісню та співатиме її, як пластовий марш під час таборів та на своїх імпрезах.

пл. сен. Анна Овчаренко, Паланкова

"Герой новелі "Я" — не революціонер. Це — так би мовити, "революціонізований" індивідуаліст, себто один із тих дрібнобуржуазних інтелігентів, що не позбулися психологічного вантажу "молодої людини XIX сторіччя"... Новелею "Я" автор рішуче повстає проти індивідуалізму. Дегенерата введено не випадково! Навіть краций із тих, що в них "розколюється я", навіть він іде в супроводі "низенького лоба, розкуйовдженого волосся і приплюснутого носа. Подвійність натури веде до виродження, до дегенерації".

Микола Хвильовий — коментар до його новелі "Я".

СПІВПРАЦЯ ПЛАСТУНІВ ІЗ СКВУ

Під час перебування Президента СКВУ — пл. сен. Петра Саварина в Торонто на святкуванні Свята Державности 22 січня ц. р. і на нарадах Пленуму СКВУ відбулася з ним також і зустріч пластових сеніорів і старших пластунів. Прибуло на зустріч близько 30 пластових родин. У висліді розмов про потреби СКВУ, присутні склали понад 6,000 долярів на розбудову праці цієї установи. Добрим прикладом були станичний Пл. Станиці Торонто — пл. сен. Ераст Гуцуляк з дружиною Лідією, голова КПРади — пл. сен. Андрій Харак з дружиною Лесею, що пожертвували по 1,000 дол. Багато присутніх стали "сотниками" тобто склали по 100 долярів.

Зустріч відбулася в дуже гарній і дружній атмосфері.

Подібну акцію серед своїх членів почало також і Товариство Українських Інженерів Канади, яке вислало заклик до членів, щоб всі пішли назустріч потребам СКВУ. Інж. С. Ільницький пожертвував уже 1,000 дол., а деякі його колеги зголосили свої датки по 100 долярів.

ЛІТНЯ ШКОЛА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Заник українського мовлення спонукує шукати різних засобів, щоб цьому процесові протиставитись. Коли обчислимо, скільки годин припадає на розмови з дітьми у наших домах, українських школах та в молодечих організаціях, то вислід буде дуже негативний. Може 128 годин на рік на лекціях в українській школі (з розрахунку 3-4 години упродовж 32 тижнів), а поза тим дома, як знаємо, діти й молодь мало говорять з батьками, бо на перешкоді є домашні завдання і телевізія.

Дирекція Курсів Українознавства ім. митр. А. Шептицького плянує влітку поточного року відбутися на Пластовій оселі "Батурін" 31тижневий табір, в програмі якого буде практичне засвоєння української мови в слові. Проводячи навчання з різних ділянок українознавства, вчителі звертатимуть увагу на

засвоєння якнайбільшої кількості українських слів, ідіоматичних висловів, спонукувати учасників до різних виступів українською мовою. Крім того, буде змога також і вправляти спорт, мандрівництво та розваги при ватрах.

Провід цього табору ставить собі за мету пильнувати постійного українського мовлення серед всіх учасників, дбаючи про відповідну атмосферу та збуджуючи в них відповідне зрозуміння для плекання культури української мови у своєму щоденному житті.

Учасниками цього табору можуть бути юначки й юнаки віком від 12 до 18 років. Місць у таборі буде 50. Організатори сподіваються, що з Монреалю матимуть вони 25 учасників, а решта місць призначена для молоді з інших міст. Заплянований реченець табору від 22 липня до 12 серпня 1984.

За ближчими інформаціями звертатися до д-ра Юрія Левицького (телефон: 276-4283). Проводи Пластових станиць повинні подбати, щоб до цієї школи поїхали зокрема виховники, ці, яким бракує відповідного знання української мови.

Т. Г.

Оксана Бризгун-Соколик

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ "ПІСНІ УКРАЇНИ" — РАДІОПЕРЕДАЧІ В ТОРОНТО

Організації та інституції відзначають свої 25-ліття, бо це шмат часу, в якому вони зробили більше, або менше чогось конкретного, чогось позитивного. Управи мінялися, нові люди перебирали обов'язки, нові ідеї народжувалися, праця ішла!

ПІСНЯ УКРАЇНИ — відмітила 7-го березня ц. р. свої 25-ті уродини... Радіопередача, яку за тих 25 років чули сотки тисяч слухачів Торонто і Онтаріо. Її веде сам один Прокіп Наумчук з поміччю невеликого гурта людей. Понад 20 осіб співпрацювало в передачі за тих 25 років.

На програмі "Пісні України" ми чуємо завжди і практичні оголошення, і поради. І пісню і слово визначних осіб, які відвідували Торонто, частини промов та доповідей з наших імпрез. І дитячу програму, і жарти, і вісті. Також культурні новинки і згадки про наші національні свята, про творців на-

шої культури. Виступали на радіопередачі і поети, і дисиденти, і генерали, і це був невидимий духовий контакт, який лучив нас — різних віком, професією, думанням і переконанням.

Все це ми мали готове та подане упродовж 25 років. А скільки з такою програмою праці, біганини, часу, підготовки — невидимою та невідомою для слухача.

І тут хочеться погратулювати пану Прокопові Наумчуківі, ініціаторові й керівникові програми, та пані Вікторії Наумчук — 25-літній дикторці програми, як і всім колишнім та теперішнім працівникам і дикторам "Пісні України", головно Борисові Дніпровому, Олені Глібович, Степанові Горлачеві і Дарії Резчинській. А від декількох років постійним коментатором на радіопрограмі "Пісня України" є відомий колишній дисидент д-р Валентин Мороз.

Для відзначення цього ювілею діяв Ювілейний Комітет. Концерт успішно відбувся 4-го березня ц. р. з багатою і цікавою програмою у переповненій залі, яка не могла змістити багатьох бажаючих бути його учасниками.

"Пісні України" — 25-літній красуні, — всі слухачі голосно бажають — МНОГАЯ ЛІТА!

"Якщо ми повернемося тепер в українську дійсність 20-их років і до погляду — такого звичайного для нас — політики, то ми будемо змушені констатувати несподівану річ. Позаполітична сторона творчості Хвильового і його кола мала величезне політичне значення". Чим? запитує читач. "Тим, — відповідає слушно критик, — що вона виводила українську літературу і українську людину з провінційності і ставила її вічна-віч із світом, як рівного партнера".

Юрій Шерех: "Не для дітей".

**ДАТКИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ",
ЯКІ НАСПИЛИ ВІД 1. 10. 1983 Р. до 10. 2. 1984 Р.**

Теодор Ординець, Торонто, Канада	\$10.00
Ярослав Панчун, Чікаго, ЗСА	\$10.00
ст. пл. Рута і пл. сен. Андрій Ріпецькі, Чікаго, ЗСА	\$10.00
пл. сен. Олена Сацюк, Порто Ріно	\$10.00
пл. сен. Володимира Смик, Ютика, ЗСА	\$10.00
<hr/>	
Разом:	\$50.00

**ДАТКИ НА ЗАЛІЗНИЙ ФОНД ПЛАСТОВОГО ВИДАВНИЦТВА,
ЯКІ НАСПИЛИ ВІД 1. 10. 1983 Р. ДО 10. 2. 1984 Р.**

пл. сен. Євген Людневич, Лос Анджелес, ЗСА	\$10.00
д-р Ярослав Цюк, Філядельфія, ЗСА (фундація в пам'ять дружини)	\$120.00
Антонина Горохович (неприйнятий зворот за трамваєві квитки)	\$148.00
Замість квітів на могили (дивись посмертні згадки)	\$240.00
<hr/>	
Разом:	\$518.00

В пам'ять мого ДРУГА

св. п.

пл. сен. **ЛЕВА ШТИНДИ,**

що відійшов на Вічну Ватру 5 вересня 1983 р.,
складаю на Залізний Фонд Пластового Видавництва \$20.00.

пл. сен. кер. **Онуфрій ЦАБАНЮК (Чок)**
(Австралія)

В пам'ять

св. п.

пл. сен. **ГРИГОРА БОБНОВА**

склали на Залізний Фонд Пластового Видавництва: \$55.00

члени 1 Куреня УСП, Стежа "КАРПАТИ" в Торонті.

по \$10.00: В. Ярош (Оттава), Н. Головата, М. Комарницьна, О. Марченко,
М. Мудрин;

\$5.00 — Б. Велигорська.

Замість квітів на могилу

бл. п.

д-ра **РОМАНА ТУРКА**

склав \$50.00 на Залізний Фонд Пластового Видавництва

Теодор Ординець, Торонто

Замість квітів на могили

бл. п.

о. **ІВАНА РОМАНЧУНЕВИЧА**

і

д-ра **РОМАНА ТУРКА**

склали на Залізний Фонд Пластового Видавництва \$40.00

О. і А. Харани, Торонто, Канада

В пам'ять незабутньої

св. п.

Добродійки **СТЕФАНІІ СТЕФАНІВ —**

мами, баби і прабабуні наших друзів пластунів

і

св. п.

ПАВЛІНИ ІЛЬНІВ —

дружини колишнього голови Пластприяту і мами наших друзів пластунів
складаємо \$50.00 на пластові видання.

ПЛАСТОВА СТАНИЦЯ В ЕДМОНТОНІ

ДО НАС ПИШУТЬ:

До Пластового Видавництва в Торонті.

Дорогі Подруги і Друзі!

До Залізного Фонду Пластового Видавництва вплачу \$120.00 в місячних
ратах по \$10.00. Сьогодні, в прилозі при цьому письмі, пересилаю Вам пош-
товий переказ на суму \$10.00, як першу рату сплати могого зобов'язання.

Щиро здоровлю Вас — СКОБ!

пл. сен. **Євген Людневич**

5 лютого 1984 р.

(Пластова Станиця Лос Анджелес, Каліф., ЗСА).

Щиро вітаємо почин друга Людкевича і заохочуємо усіх пластунів скласти датни на видавничий фонд пластових журналів.

Диренція Пластового Видавництва

Дорогі Друзі!

У світлу пам'ять заслуженого пластового і громадського Діяча св. п. пл. сен. ГРИГОРА БОБНОВА пересилаю \$25.00 на Залізний Фонд Пластового Видавництва. При цій нагоді хочу нав'язати до статті "ПЛАСТ В ГОЛОВНІЙ АНАДЕМІЧНІЙ ГІМНАЗІЇ У ЛЬВОВІ" ("Пл. Шл." ч. 69, ст. 50-54), яка, на жаль, появилася вже по смерті Автора. Рукопис, який я переписував на машинці, відіслав я хвальній Родині до архіву.

Варто зазначити, що цей унікальний рукопис писав Автор лівою рукою з великим зусиллям, бо ноли через недугу правиця відмовила Йому послуху, то силою волі, виплеканою в Пласті, навчився писати лівицею і нею користувався до останніх днів життя. Цю деталь подаю на те, щоб доказати вагіть сили волі й видержливости загартованого життям ПЛАСТУНА в повнім того слова значенні.

СКОБ! пл. сен. Микола Кавна

Повідомляємо, що дотепер складено датнів на суму: \$802.00 в пам'ять св. п. пл. сен. Григора Бобнова. Звертаємось до всіх пластунів, які знали ПОНІЙНОГО, а зокрема до членів 1 Куреня, надіслати не цей фонд пожертви, щоб доповнити суму до \$1,000.00 і створити посмертну фундацію ім. нашого ПОНІЙНОГО ДРУГА.

пл. сен. А. Харан

"... щоб ідеал мужчин, жінок і дівчат був не терпеливий мужик, а нетерпеливий войовник, котрий був би згоден орудувати в потребі більше мечем, як плугом. І не сліпою скаженістю, а еллінською мудрістю. А до того є кожний мужицький народ, котрий приходить від войовників, як і українці, — призначений... Народ, повторюю, що хоче бути й остатись великим, не сміє орудувати самим лише плугом, але також і зброєю, і мусить мати традиції серця героїчні".

Ольга Кобилянська: "За ситуаціями".

Від Т.П.Булави

ОБ'ЯВА ПРО ВІДБУТТЯ ТРЕТЬОГО ПЛАСТОВОГО КОНГРЕСУ

Для добра нашого спільного майбутнього, для добра нашої молоді та для служби українській громаді в діяспорі — ми мусимо бути готовими до майбутнього.

У продовженні праці Пластового Конгресу Другого
(1966-1970) під гаслом

"Пізнавати — щоб Передбачити — щоб Діяти"
відбудеться

ТРЕТІЙ ПЛАСТОВИЙ КОНГРЕС

1984: перша сесія

1987: кінцева сесія

Перша сесія: 5/6 жовтня 1984 р. на Союзівці (перед Зборами КУПО). Вже на ЮМПЗ-1982 Дослідно-плянвальна комісія під проводом пл. сен. Лариси Онишкевич розпочала підготовчі ширші дискусії щодо Конгресу. Дальша підготовка до I-ої Сесії Третього Пластового Конгресу відбуватиметься по станицях і куренях у формі панелів та дискусій.

Для підготовки й переведення Конгресу Головна Пластова Булава покликала Конгресову Комісію, яку очолила пл. сен. Люба Крупа.

Закликаємо все старше пластуство і пластовий сеніорат включитися активно в підготовку Третього Пластового Конгресу у формі дискусій у пластових станицях, куренях та осередках праці і на сторінках пластової преси.

СКОБ!

За Головну Пластову Радү:

пл. сен. Тарас Дурбак

голова

пл. сен. Любомир Романків

голова

пл. сен. Віктор Яворський

секретар

пл. сен. Олександра Юзенів

ген. секретар

О Б ' Я В А
ПРО СКЛИКАННЯ ІХ ЗБОРІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Згідно з постановами статуту КУПО, Стаття V. §6 і §7, Головна Пластова Булава скликає ІХ Збори КУПО на 6-8 жовтня 1984 р, місце — українська оселя "Союзівка" в Кергонсоні, ЗСА.

Напередодні ІХ Збору КУПО, 4 жовтня відбудеться Конференція Голів Крайових Пластових Старшин, а 5 жовтня — Перша Сесія Третього Пластового Конгресу.

Згідно зі статутотом, Збори Конференції Українських Пластових Організацій виконують свої завдання через умандатованих членськими організаціями представників.

1. Умандатованими представниками членських пластових організацій є:

а) по сім членів пластових старшин, а саме: голови, крайові коменданти пластунів, крайові комендантки пластунок, крайові голови Уладу Пластового Сеніорату, крайові референти старших пластунів, крайові референтки старших пластунок і крайові референти Пластприяту;

б) по одному членові крайових пластових рад або контрольних органів (голова, або делегований член);

в) по одному представникові від кожних 250 членів членських організацій (разом: новацтво, юнацтво, старше пластуństwo, сеніорат та Пластприят) з тим, що 125 членів розпочатої 250-ки мають право на додаткового представника.

2. Спосіб визначування представників, вичислених у точці в), схвалює крайовий пластовий з'їзд кожної організації — члена КУПО.

Пропонована програма Зборів буде вислана Крайовим Пластовим Старшинам вневдовзі.

С К О Б !

За Головну Пластову Булаву:

пл. сен. Любомир Романків

пл. сен. Олександра Юзенів

голова

ген. секретар

З М І С Т

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

О. Кузьмович: Із 70-им числом "Пластового Шляху" — — — — — 1

О. Кузьмович: Прошу вибачення, Від гол. редактора "Пл. Шляху" — — — — — 5

МИ І НАШ НАРОД

О. Кузьмович: Співробітник "Пл. Шляху" — пл. сен. П. Саварин — — — — — 6

ВИХОВНІ ПРОБЛЕМИ ЮНАЦТВА

Ю. Сеньків: Усучаснення Пласту — — — — — 8

П. Содоль: З досвіду юнацького виховника — — — — — 12

Н. Чорний: Виховна праця в Пласті і чи потрібні зміни? — — — — — 18

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

З. Новальчин-Бронина: Чого ми сподіваємося від чергових КУПО і ПКТ? — — — — — 23

Р. Юзенів: Чого сподіваємося від чергового ПКонгресу? — — — — — 28

І. Лучечко: Роля сеніорату в сьогодишньому і завтрішньому Пласті — — — — — 32

МИ І НАШЕ ДОВНІЛЛЯ

Ф. Любінецька: Українське шнільництво у 80-их роках — — — — — 35

З НОВИХ ВИДАНЬ: ** : Книжка, що появилася майже непомітно — — — — — 42

МИ І НАШЕ МИНУЛЕ

Д. Попадинець: 45-ий Курінь ім. Святослава Завойовника — — — — — 44

Я. Гладний: Ідейні основи таборового виховання — — — — — 47

Мандрівник: Шляхом до щастя, слави і свободи — — — — — 52

НАШІ ВТРАТИ ** : Ті, що від нас відійшли — — — — — 57

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

Е. Гойдиш: У відвідинах пластової родини в Буенос Айрес — — — — — 58

Я. Орлин: Привіт голові КПС — пані Е. Гойдиш (вірш) — — — — — 65

М. Г.: 40 років на службі пластового новацтва — — — — — 66

ЛИСТУВАННЯ

** : Що нас турбує? — — — — — 68

Братчик Славко: Лист до КПСтаршини — голова Е. Гойдиш — — — — — 70

А. Овчаренко: Пісня пластунів на еміграції — — — — — 72

Т. Г.: Співпраця пластунів із СКВУ, Літня школа української мови — — — — — 73

О. Бризгун-Сонолин: Срібний Ювілей "Пісні України" — — — — — 74

Датки на прес-фонд, Замість квітів на могили — — — — — 76

ВІД ГПУЛАВИ: Об'ява про відбуття Третього Пл. Конгресу — — — — — 79

Об'ява про скликання ІХ Зборів КУПО — — — — — 80

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Бюлава

Виходить двічі в році

Червень — серпень

Ч. 71

June — August

Редакція:

Mr. W. Sochaniwskyj, 1045 Bloor Street West, Toronto, Ontario
M6H 1M4

Адміністрація: 2199 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1N2
Tel.: (416) 769-7855

Редакційна Колегія:

Володимир Соханівський, редактор, Тоня Горохович — техн. ред.,
Марно Горбач.

З М І С Т

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

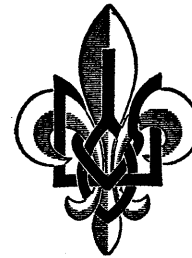
Річна передплата: 10 дол. ЗСА, або їх рівновартість.

Просимо своєчасно повідомляти нас про зміну адреси.

Журнали, які повернуться не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за доплатою одного доляра від посилки.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Magazine,
2199 Bloor St. West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

Printed by KIEV PRINTERS LTD. — 2466 Dundas St. West, Toronto, Ont., Canada M6P 1W9

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто, Канада

Ч. 71

червень-серпень 1984

Редакційна стаття

СТАВАЙТЕ СПІВРОБІТНИКАМИ "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

Оце випускаємо у світ 71-ше число "Пластового Шляху" з думкою, що воно спричиниться до дискусій на теми Пластового Конгресу Третього і чергового ІХ КУПО та для пожвавлення підготовки до них.

При тому бажаю признатися, що я з приємністю тимчасово прийняв функцію редактора нашого журналу, бо чомусь відчув його корисність, потребу й важливість у теперішній і майбутній діяльності Пласту. У повній скромності я справді відчуваю неабияку шану і привілей бути відповідальним за його появу і зміст, дарма, що моя настирлива свідомість пригадує мені про труднощі організування для нього відповідні матеріали-статті. Мушу також признатися, що я придбав собі деякий досвід якраз у праці з "ПШ" у роках 1974 до 1980, про який згадує дотеперішня головна редакторка О. Кузьмович у "ПШ" ч. 70, називаючи цей час "прогалиною", в якій не було головного редактора. Цю, власне, прогалину витовнювали "без титулу" Т. Горохович, І. Манастирський і я, що був тоді також головним референтом видань ГПБ.